

**«Ανάλυση διεθνών πανεπιστημιακών προγραμμάτων για
διαχείριση υπηρεσιών ΑμεΑ.»**

Παπαδάκου Ευαγγελία

*Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία που υποβάλλεται στην Τριμελή Εξεταστική
Επιτροπή για τη μερική εκπλήρωση των υποχρεώσεων απόκτησης του μεταπτυχιακού
τίτλου του Μεταπτυχιακού Προγράμματος «Οργάνωση και Διαχείριση Αθλητικών
Δραστηριοτήτων για Άτομα με Αναπηρίες (Α.με.Α.)» του Τμήματος Οργάνωσης και
Διαχείρισης Αθλητισμού της Σχολής Επιστημών Ανθρώπινης Κίνησης και Ποιότητας
Ζωής του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου.*

Σπάρτη

2023

Εγκεκριμένο από την Τριμελή Εξεταστική Επιτροπή:

1. Επιβλέπων: Καθηγήτρια Βρόντου Ουρανία

2. Μέλος: Καθηγήτρια Αθανασοπούλου Πηνελόπη

3. Μέλος: Καθηγήτρια Χατζηγιάννη Ευθαλία

Κύρια Επιβλέπουσα

Ουρανία Βρόντου, Καθηγήτρια, Γνωστικό Αντικείμενο Αθλητικός τουρισμός –

(Οργάνωση – Διαχείριση), Τμήμα Οργάνωσης & Διαχείρισης

Αθλητισμού, Σχολή Επιστημών Ανθρώπινης Κίνησης και Ποιότητας Ζωής,

Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου.

Copyright © Παπαδάκου Ευαγγελία, 2023

Με επιφύλαξη κάθε δικαιώματος. All rights reserved.

Απαγορεύεται η αντιγραφή, αποθήκευση και διανομή της παρούσας εργασίας, εξ ολοκλήρου ή τμήματος αυτής, για εμπορικό σκοπό. Επιτρέπεται η ανατύπωση, αποθήκευση και διανομή για σκοπό μη κερδοσκοπικό, εκπαιδευτικής ή ερευνητικής φύσης, υπό την προϋπόθεση να αναφέρεται η πηγή προέλευσης και να διατηρείται το παρόν μήνυμα. Ερωτήματα που αφορούν τη χρήση της εργασίας για κερδοσκοπικό σκοπό πρέπει να απευθύνονται προς τη συγγραφέα. Οι απόψεις και τα συμπεράσματα που περιέχονται σε αυτό το έγγραφο εκφράζουν τη συγγραφέα και δεν πρέπει να ερμηνευθεί ότι αντιπροσωπεύουν τις επίσημες θέσεις του Τμήματος Οργάνωσης και Διαχείρισης Αθλητισμού της Σχολής Επιστημών Ανθρώπινης Κίνησης και Ποιότητας Ζωής του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Παπαδάκου Ευαγγελία: «Ανάλυση διεθνών πανεπιστημιακών προγραμμάτων για διαχείριση υπηρεσιών ΑμεΑ.»
(Με την επίβλεψη της Κας Ουρανίας Βρόντου, καθηγήτριας ΤΟΔΑ).

Η παρούσα έρευνα αναλύει διεθνή πανεπιστημιακά προγράμματα διαχείρισης υπηρεσιών ΑμεΑ. Για την επιλογή των προγραμμάτων που παρουσιάστηκαν έχουν ληφθεί υπόψην εκθέσεις από QS World University Rankings και US News & World Report που αποτελούν χαρτοφυλάκια συγκριτικών κατατάξεων πανεπιστημίων. Για τη διεξαγωγή της μελέτης η μέθοδος που χρησιμοποιήθηκε είναι η μελέτη περίπτωσης. Από την έρευνα αναδείχθηκαν τρεις χώρες ηγέτες στις σπουδές που αφορούν την αναπηρία παγκοσμίως, οι οποίες είναι ο Καναδάς, οι Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής και το Ηνωμένο Βασίλειο, οι οποίες διαθέτουν πληθώρα πανεπιστημιακών προγραμμάτων αυτού του είδους. Μέσα από την έρευνα που διεξήχθη παρατηρείται πως μεγάλο ποσοστό των διεθνών προγραμμάτων σπουδών με θέμα την αναπηρία είτε προπτυχιακού είτε μεταπτυχιακού επιπέδου, αφορούν γενικά στην αναπηρία χωρίς κάποια περεταίρω εξειδίκευση, και απονέμουν τίτλο σπουδών «Σπουδές στην Αναπηρία». Παρ' όλα αυτά, υπάρχουν προγράμματα με εξειδίκευση σε θέματα αναπηρίας, όπως αυτά που αφορούν τον αυτισμό, αισθητηριακές ή αναπτυξιακές διαταραχές, την εκπαίδευση, τη συμβουλευτική, αποκατάσταση, κοινωνική ενσωμάτωση κ.ά. Επιπρόσθετα, πολλά κορυφαία πανεπιστήμια διαθέτουν και κέντρα έρευνας σχετικά με την αναπηρία όπως το Κέντρο Έρευνας για τον Αυτισμό Hock E. Tan και K. Lisa Yang στο Πανεπιστήμιο του Χάρβαρντ, το Ερευνητικό Κέντρο Norah Fry στο Πανεπιστήμιο του Bristol, το Thompson Center for Autism & Neurodevelopment στο Πανεπιστήμιο του Missouri το Centre for Disability Research (CeDR) στο Πανεπιστήμιο του Lancaster κ.ά. Βάσει του κοινωνικού μοντέλου της αναπηρίας, την αναπηρία την δημιουργεί η κοινωνία με τους περιορισμούς που θέτει στα εμποδιζόμενα άτομα. Συμπερασματικά, η κουλτούρα των Ευρωπαϊκών χωρών, των ΗΠΑ και του Καναδά, δείχνει να αποδέχεται το κοινωνικό μοντέλο της αναπηρίας, και μέσω των προσφερόμενων πανεπιστημιακών προγραμμάτων ενισχύει και αναβαθμίζει την ποιότητα της ζωής των ΑμεΑ, αφού προσφέρουν στο ευαίσθητο αυτό κοινωνικό σύνολο εξειδικευμένο προσωπικό, άρτια καταρτισμένο σε θέματα αναπηρίας. Έτσι, προσπαθούν να υπερκεράσουν τους φραγμούς που θέτει η κοινωνία, ενισχύοντας την προσβασιμότητα τους σε κάθε τομέα της ζωής τους.

Λέξεις κλειδιά: σπουδές στην αναπηρία, διεθνή πανεπιστημιακά προγράμματα.

ABSTRACT

Papadakou Evangelia: Analysis of international university programs for the management of services for people with disabilities.

(With the supervision of Dr. Vrontou Ourania, Professor).

This research analyses international university disability service management programs. Reports from QS World University Rankings and US News & World Report, which are portfolios of comparative university rankings, have been taken into account in selecting the programs presented. The method used to conduct the study is case study. Three countries emerged from the research as leaders in disability studies worldwide, which are Canada, the United States of America and the United Kingdom, which have a plethora of university programs of this kind. Through the research conducted, it is observed that a significant amount of international disability studies programs, whether at undergraduate or postgraduate level, are generally related to disability without any further specialisation, and award a degree in 'Disability Studies'. However, there are programs specialising in disability topics, such as those relating to autism, sensory or developmental disorders, education, counselling, rehabilitation, social inclusion, etc. In addition, many leading universities have centres for disability research such as the Hock E. Tan and K. Lisa Yang Autism Research Centre at Harvard University, the Norah Fry Research Centre at the University of Bristol, the Thompson Centre for Autism & Neurodevelopment at the University of Missouri, the Centre for Disability Research (CeDR) at Lancaster University, etc. According to the social model of disability, disability is created by society through the restrictions placed on disabled people. In conclusion, the culture of European countries, the USA and Canada seems to accept the social model of disability, and through the university programs offered, it enhances and upgrades the quality of life of people with disabilities, since they offer this vulnerable group of people specialised personnel, well trained in disability issues. Thus, they strive to overcome the barriers set by society, enhancing their accessibility in every aspect of their lives.

Keywords: disability studies, international university programs.

Ευχαριστίες

Με αφορμή την ολοκλήρωση της διπλωματικής μου εργασίας στα πλαίσια του Μεταπτυχιακού Οργάνωση και Διαχείριση Αθλητικών Δραστηριοτήτων για άτομα με αναπηρίες (ΑμεΑ), θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά την επιβλέπουσα καθηγήτριά μου κυρία Βρόντου Ουρανία για την άριστη συνεργασία και την πολύτιμη βοήθεια που προσέφερε κατά την εκπόνηση της διπλωματικής μου. Η κυρία Βρόντου ήταν πάντα στη διάθεσή μου για τη διευκρίνιση οποιασδήποτε απορίας μου, με κατηύθυνε και με στήριξε σε κάθε βήμα.

Επίσης, θα ήθελα να ευχαριστήσω ιδιαίτερα την κα. Πηνελόπη Αθανασοπούλου και την κα. Ευθαλία Χατζηγιάννη, πως ως μέλη της τριμελούς επιτροπής συνέβαλαν σημαντικά στην ολοκλήρωση της διπλωματικής μου.

Τέλος, θα ήθελα να ευχαριστήσω όλους τους καθηγητές του προγράμματος για τις γνώσεις που μου έχουν μεταλαμπαδεύσει.

*Στο σύζυγό μου Σάκη,
το στήριγμά μου.*

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	iv
ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ.....	v
ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ.....	vii

ΚΕΦΑΛΑΙΟ I

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	1
1.1. Διατύπωση προβλήματος.....	1
1.2. Σκοπός έρευνας.....	3
1.3. Σημασία έρευνας.....	3
1.4. Ερευνητικά ερωτήματα.....	3
1.5. Λειτουργικοί ορισμοί.....	4
1.6. Προϋποθέσεις και Οριοθετήσεις.....	4

ΚΕΦΑΛΑΙΟ II

2. ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ ΤΗΣ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ.....	7
2.1. Εννοιολογικός προσδιορισμός της αναπηρίας.....	7
2.2. Κοινωνικό Μοντέλο Αναπηρίας.....	7
2.3. Κατευθυντήριες γραμμές Ευρωπαϊκών κρατών σχετικά με την αναπηρία.....	8
2.4 Κατευθυντήριες γραμμές ΗΠΑ σχετικά με την αναπηρία.....	9
2.5 Διαχείριση υπηρεσιών ΑΜΕΑ.....	10
2.6 Εκπαιδευτικά συστήματα Ευρώπης και Αμερικής.....	11

ΚΕΦΑΛΑΙΟ III

3. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ.....	16
3.1. Μελέτη περίπτωσης.....	16

ΚΕΦΑΛΑΙΟ IV

4. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ.....	17
----------------------	----

4.1. Μέθοδοι αξιολόγησης πανεπιστημιακών προγραμμάτων	17
4.2. Διεθνή πανεπιστημιακά Προγράμματα στη διαχείριση υπηρεσιών ΑμεΑ ...	17
4.3. Προγράμματα σπουδών σε Πανεπιστημιακά Ιδρύματα στην Ευρώπη.....	19
4.4. Προγράμματα σπουδών σε Πανεπιστημιακά Ιδρύματα στην Αμερική.....	23
4.5. Προγράμματα σπουδών σε Πανεπιστημιακά Ιδρύματα στον Καναδά.....	27
4.6. Συγκριτικά πλεονεκτήματα των πανεπιστημιακών προγραμμάτων διαχείριση υπηρεσιών ΑΜΕΑ	30

ΚΕΦΑΛΑΙΟ V

5. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	34
-----------------------	----

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	36
--------------------	----

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

ADA	Americans with Disabilities Act
ADAAA	Americans with Disabilities Act Amendments Act
ADS	Attitude to Disability Scale
BA	Bachelor of Arts
BEd	Bachelor of Education
BEng	Bachelor of Engineering
BSc/BS	Bachelor of Science
BTEC	Business and Technology Education Council
CAS	Creativity, Activity, Service
CeDR	Centre for Disability Research
DS	Disability Studies
EE	Extended Essay
GCSE	General Certificate of Secondary Education
HL	Higher Level
HPOD	Harvard Law School Project on Disability
IB	International Baccalaureate
IDEA	Individuals with Disabilities Education Act
MA	Master of Arts
MADS	Master in Applied Disability Studies
MBA	Master of Business Administration
Med	Master in Education
MEng	Master of Engineering
MIT	Massachusetts Institute of Technology
MSci/MSc/MS	Master in Science
PhD	Doctor of Philosophy
PGDip	Post Graduate Diploma
QS	Quacquarelli Symonds
SL	Standard Level
TOK	Theory of Knowledge
UNCRPD	United Nations Convention on the Rights of Persons with Disabilities
ΑμεΑ	Άτομα με Αναπηρία
ΔΑΦ	Διαταραχές στο Φάσμα του Αυτισμού
ΔΕΠ	Διδακτικό Ερευνητικό Προσωπικό
ΕΕ	Ευρωπαϊκή Ένωση
ΗΠΑ	Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής
ΟΗΕ	Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1.1. Διατύπωση προβλήματος

Η έννοια της αναπηρίας έχει περάσει από διαφορετικές ερμηνείες στην πάροδο των χρόνων. Από το Ιατρικό μοντέλο το οποίο υποστηρίζει ότι οι κοινωνικοί περιορισμοί των αναπήρων οφείλονται σε φυσικές δυσλειτουργίες και ως αιτία της αναπηρίας θεωρείται το βιολογικό σώμα του ανθρώπου, αργότερα στο ατομικό μοντέλο με τη θεωρία της προσωπικής τραγωδίας (Oliver 1990), μέχρι το κοινωνικό μοντέλο της αναπηρίας που ισχύει σήμερα σύμφωνα με το οποίο οι άνθρωποι με βλάβες καθίστανται ανάπηροι εξαιτίας των φραγμών που θέτει η δομή της σημερινής κοινωνίας στην καθολική τους συμμετοχή. Η αναπηρία πλέον όπως αναφέρει ο Hughes Paterson 1997) δεν είναι προϊόν μιας παθολογίας του σώματος αλλά της οργάνωσης της κοινωνίας. Το κοινωνικό μοντέλο αναπηρίας δεν αρνείται το πρόβλημα της αναπηρίας αλλά το τοποθετεί ευρέως μέσα στην κοινωνία με τρόπο όπου δεν είναι οι όποιου είδους ατομικοί περιορισμοί που προκαλούν το πρόβλημα, αλλά η αποτυχία της κοινωνίας να παρέχει ουσιώδεις υπηρεσίες που θα καλύπτουν τις ανάγκες των ατόμων με αναπηρία. Με τον τρόπο αυτό, είναι η κοινωνία που πρέπει να διαφοροποιηθεί και όχι τα άτομα με αναπηρία. Σύμφωνα με το κοινωνικό μοντέλο της αναπηρίας για την εξασφάλιση των δικαιωμάτων των ανθρώπων με αναπηρία και για την αναβάθμιση της ποιότητας της ζωής τους, πρέπει να υπάρξουν δραστικές αλλαγές όχι μόνο στο φυσικό περιβάλλον αλλά και στο συμπεριφορικό, επικοινωνιακό και κοινωνικό περιβάλλον στο οποίο ζουν.

Σύμφωνα με έρευνα του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας, περίπου το 15% του παγκόσμιου πληθυσμού εμφανίζει κάποιο βαθμό αναπηρίας. Τα άτομα με αναπηρία έχουν τα ίδια δικαιώματα για προσβασιμότητα με τον υγιή πληθυσμό. Με την έννοια προσβασιμότητα δεν εννοούμε μόνο την πρόσβαση σε επίπεδο πολεοδομίας, αλλά την πρόσβαση σε όλους τους τομείς της ανθρώπινης ύπαρξης, όπως για παράδειγμα στον τομέα της υγείας, της εργασίας, της εκπαίδευσης, της ψυχαγωγίας, του πολιτισμού, της πολιτικής, του αθλητισμού, της ενημέρωσης, της επικοινωνίας κ.ά. .

Τη δεκαετία 2010 – 2020 μέσω της ευρωπαϊκής στρατηγικής για την αναπηρία, αναδείχθηκε η ανάγκη για υποστήριξη των εμποδιζόμενων ατόμων με υψηλή προτεραιότητα. Μέσα από τις δράσεις και τις στρατηγικές αυτές βελτιώθηκαν τομείς όπως η ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης προς την αναπηρία, η

προσβασιμότητα, η κοινωνική προστασία και η υγεία καθώς και τομείς της εκπαίδευσης που θα εξασφαλίζουν παροχή εξειδικευμένων, ως προς την εκάστοτε αναπηρία, υπηρεσιών υψηλού επιπέδου προς τα άτομα με αναπηρία.

Για να συμβεί αυτό ήταν επιτακτική η ανάγκη ύπαρξης εξειδικευμένου προσωπικού ως προς την αναπηρία σε ποικίλους τομείς όπως ο τομέας της υγείας, των κοινωνικών υπηρεσιών, του αθλητισμού, της εκπαίδευσης όλων των βαθμίδων, της επικοινωνίας, της προσβασιμότητας κλπ.

Το κατάλληλα καταρτισμένο προσωπικό βοηθά τα άτομα με αναπηρία στην καθημερινότητά τους, προστατεύουν τα δικαιώματά τους, αμβλύνοντας τις υπάρχουσες ανισότητες οι οποίες οξύνθηκαν εν μέσω της πανδημίας. Επίσης, η σωστή ενημέρωση για την αναπηρία και η καλλιέργεια του αισθήματος της ενσυναίσθησης βοηθά την κοινωνία στο σύνολό της να κατανοήσει την αναπηρία, τις ανάγκες των ατόμων με αναπηρία, τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν καθημερινά, τον αποκλεισμό τους από νευραλγικούς τομείς για τη ζωή τους, έτσι ώστε να τοποθετηθεί στο υποσυνείδητο της κοινής γνώμης η ανάγκη για αλλαγή και ενσωμάτωση των ατόμων αυτών, καθώς και η προστασία των συνταγματικών τους δικαιωμάτων.

Πέρα βέβαια από την κοινή γνώμη και την απαραίτητη αναγνώριση των εμποδίων που θέτει η ίδια η κοινωνία από τη δομή της και τις διάφορες θεωρήσεις της σχετικά με την αναπηρία, επιτακτική καθίσταται η ανάγκη ενίσχυσης των πολιτικών των κυβερνήσεων των χωρών για τα δικαιώματα των ΑμεΑ. Την ώθηση αυτή έρχεται να δώσει η Ευρωπαϊκή Ένωση, αφού τον Μάρτιο του 2021, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εισήγαγε στο στρατηγικό της σχεδιασμό τη στρατηγική για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία για την περίοδο 2021-2030, συμπληρώνοντας τις δράσεις της, από την προηγούμενη δεκαετία σχετικά με την αναπηρία.

Οι απαιτούμενες αυτές εξειδικεύσεις ανέδειξαν παγκοσμίως το κενό που υπήρχε στα εκπαιδευτικά προγράμματα που αφορούσαν τις παρεχόμενες υπηρεσίες σε άτομα με αναπηρία και για την κάλυψη του οποίου έχουν δημιουργηθεί και πλέον παρέχονται πάρα πολλά πανεπιστημιακά προγράμματα που εξειδικεύονται σε πολλούς τομείς και εκφάνσεις της καθημερινότητας των ατόμων με αναπηρία. Με τον τρόπο αυτό όλο και περισσότερο ειδικά καταρτισμένο προσωπικό μπορεί να παρέχει τις υπηρεσίες του, αναγνωρίζοντας και καλύπτοντας τις εξειδικευμένες ανάγκες των ατόμων με αναπηρία.

1.2. Σκοπός έρευνας

Σκοπός της παρούσας έρευνας είναι να καταγραφούν και να αναλυθούν διεθνή πανεπιστημιακά προγράμματα σε σπουδές σχετικές με την αναπηρία. Θα εντοπιστούν οι χώρες που δίνουν έμφαση στις σπουδές με την αναπηρία, τα προγράμματα με τη μεγαλύτερη ανταπόκριση από την πλευρά των εν δυνάμει σπουδαστών, καθώς και η σύνδεσή τους με την αγορά εργασίας και με την κοινότητα στην οποία απευθύνονται. Ακόμα, θα αναδειχθούν προγράμματα που προσεγγίζουν την αναπηρία υπό ένα πρίσμα πρωτοποριακό και καινοτόμο.

1.3. Σημασία έρευνας

Η καταγραφή και η ανάλυση των διεθνών πανεπιστημιακών προγραμμάτων σπουδών με θέμα την αναπηρία, έρχεται να αναδείξει την ανάγκη της κοινωνίας να αμβλύνει τις ανισότητες που αντιμετωπίζουν τα άτομα με αναπηρία, προσφέροντάς τους υπηρεσίες υψηλών προδιαγραφών, εξειδικευμένες, σε πληθώρα τομέων της ζωής τους. Η προσβασιμότητα των ατόμων με αναπηρία σε όλες τις πτυχές της ανθρώπινης ύπαρξης ενισχύεται σημαντικά: πολεοδομικά, στον τομέα της επικοινωνίας, της εργασίας, της παιδείας, της υγείας, της αναψυχής κ.ά.. Πλέον, όχι μόνο τα άτομα με αναπηρία και ο οικογενειακός τους κύκλος ζητούν πρόσβαση παντού, με υψηλού επιπέδου εξειδικευμένες υπηρεσίες, αλλά είναι και η κοινωνία η ίδια, οι νέοι σπουδαστές, που αποζητούν να εξειδικευτούν σε αυτούς τους τομείς, για να προσφέρουν τις αντίστοιχες υπηρεσίες. Στόχο τους αποτελεί η άρση των εμποδίων που θέτει η ίδια η κοινωνία στα εμποδιζόμενα άτομα, και η βελτίωση της ποιότητας της ζωής τους.

1.4. Ερευνητικά ερωτήματα

Η παρούσα έρευνα έρχεται να απαντήσει σε συγκεκριμένα ερευνητικά ερωτήματα που αφορούν τα διεθνή πανεπιστημιακά προγράμματα σπουδών που αφορούν την αναπηρία. Το ποια προγράμματα προσφέρονται σε Αμερική και Ευρώπη είναι κάποιο από αυτά τα ερωτήματα, με ιδιαίτερη έμφαση στις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής, Καναδά και Ηνωμένο Βασίλειο, μιας και αυτές είναι χώρες πρωτοπόρες στα εν λόγω προγράμματα. Επίσης θα γίνει προσπάθεια να καταγραφούν ποια προγράμματα θεωρούνται καινοτόμα και γιατί, καθώς και το ποια προγράμματα ταξινομούνται στα καλύτερα παγκοσμίως και με ποια κριτήρια.

1.5. Λειτουργικοί ορισμοί

ΑμεΑ

Σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας η αναπηρία είναι ένας όρος πολυδιάστατος. Τοποθετεί το άτομο μέσα στην κοινωνία και εξετάζει τις δυνατότητές του όχι μόνο ως μονάδα, αλλά και ως μέρος ενός συνόλου, χωρίς να εστιάζει αποκλειστικά στην ιατρική σκοπιά. Εκτός από το στοιχείο της διαφορετικότητας που ακολουθεί μια ιατρική διάγνωση, η προσέγγιση εστιάζει και στο ρόλο που διαδραματίζει το περιβάλλον, από τη μία επιβαρύνοντας το άτομο μέσω των εμποδίων που θέτει, και από την άλλη ως παράγοντα που υποβοηθά το άτομο λόγω των στηριγμάτων που παρέχει. Αναγνωρίζεται, επιπρόσθετα, και ο ρόλος των κοινωνικών αντιλήψεων «με επίδραση είτε ανασταλτική είτε προωθητική στην κοινωνική ενσωμάτωση των ατόμων αυτών» (Αιτιολογική Έκθεση ν. 4488/2017, σ. 2).

Σπουδές στην Αναπηρία (Disability Studies)

Οι σπουδές στον τομέα της αναπηρίας είναι ένας ακαδημαϊκός και διεπιστημονικός τομέας στον οποίο εξετάζεται η έννοια της αναπηρίας σε πολυπαραγοντικό πλαίσιο όπως κοινωνικό, πολιτιστικό, ιστορικό και πολιτικό. Η αναπηρία θεωρείται συχνά ως απόκλιση από τα γενικά αποδεκτά πρότυπα του υγιή πληθυσμού. Ο κλάδος αυτός βασίζεται στις κοινωνικές και ανθρωπιστικές επιστήμες και λιγότερο στην ιατρική πτυχή.

Οι σπουδαστές που επιλέγουν ένα πρόγραμμα σπουδών σχετικό με την αναπηρία, μαθαίνουν να αντιμετωπίζουν τις συνθήκες των ατόμων με αναπηρία σε διάφορα κοινωνικά σενάρια. Ο ρόλος τους βγαίνοντας στην αγορά εργασίας είναι να υποστηρίζουν τα πολιτικά δικαιώματα των ΑμεΑ και εργάζονται για τη βελτίωση της ποιότητας της ζωής τους. Εδώ και τέσσερις δεκαετίες, μερικά από τα καλύτερα προγράμματα σπουδών αναπηρίας έχουν αναδειχθεί στις ΗΠΑ, το Ηνωμένο Βασίλειο και τον Καναδά, που θεωρούνται και πρωτοπόρα κράτη παγκοσμίως για την ενίσχυση και συμπερίληψη των ατόμων με αναπηρία.

1.6. Προϋποθέσεις και Οριοθετήσεις

Η παρούσα εργασία, όπως ήδη έχει αναφερθεί, εστιάζει στην ανάλυση των διεθνών πανεπιστημιακών προγραμμάτων σε σπουδές που αφορούν την αναπηρία. Η

έρευνα λοιπόν, διεξήχθη μέσω της εκτενούς αναζήτησης στο διαδίκτυο για τα διαθέσιμα πανεπιστημιακά προγράμματα παγκοσμίως. Παρατηρήθηκε πως στην Ασία, τα πανεπιστήμια δεν εστιάζουν με ιδιαίτερη έμφαση στις σπουδές για την αναπηρία, και εν μέρει αυτό αιτιολογείται αν αναζητήσει ο αναγνώστης πληροφορίες σχετικές με την κουλτούρα και τις κοινωνικές αντιλήψεις των πληθυσμών και των κρατών αναφορικά με την αναπηρία. Ενδεικτικά να αναφερθεί πως παρά τον τίτλο του «παγκόσμιου ηγέτη της οικονομίας και της τεχνολογίας», η Κίνα υπολείπεται επί συγκεκριμένων κοινωνικών θεμάτων, καθώς βλέπει διστακτικά την αναπηρία, και δεν είναι παρά μόνο τα τελευταία 10 έτη που μέσω προτάσεων της Επιτροπής για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία, εντάσσει στις δράσεις της πολιτικές για την αναπηρία ενισχύοντας τα εμποδιζόμενα άτομα. Πράγματι, σε διατομεακή έρευνα που διεξήχθη στην Κίνα, με θέμα τη σύγκριση των στάσεων απέναντι στην αναπηρία και τα άτομα με αναπηρία, (Zheng et al., 2016) με ερωτηθέντες να είναι φροντιστές ατόμων με αναπηρία, ανεξάρτητο κοινό, αλλά και άτομα με αναπηρία, διερευνήθηκαν και συγκρίθηκαν οι στάσεις τους απέναντι στην αναπηρία και τα άτομα με αναπηρία αυτά καθ' αυτά. Στις τρεις ομάδες που δημιουργήθηκαν εντοπίστηκαν αποκλίσεις στη στάση τους απέναντι στα παραπάνω ερωτήματα. Τα ευρήματα που καταγράφηκαν μέσω της Κλίμακας Στάσης απέναντι στην αναπηρία (Attitude to Disability Scale (ADS)) έδειξαν πως η συντριπτική πλειοψηφία (πάνω από το 90%) των φροντιστών ήταν μέλη οικογένειας ΑμεΑ. Μετά τον έλεγχο των κοινωνικών και δημογραφικών χαρακτηριστικών, οι φροντιστές είχαν τις χαμηλότερες συνολικές βαθμολογίες της ADS (φροντιστές: 47,7, ΑμεΑ: 52,3, κοινό: 50,5). Την πιο αρνητική στάση απέναντι στην αναπηρία είχαν οι φροντιστές που είχαν αναλάβει τη φροντίδα των ΑμεΑ για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα. Αντίθετα, τα άτομα με αναπηρία που ήταν ανάπηρα για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα είχαν θετικότερη στάση απέναντι στην αναπηρία.

Βέβαια, όσον αφορά τις αντιλήψεις των Κινέζων περί αναπηρίας, η κατάσταση σταδιακά βελτιώνεται και οι προκαταλήψεις του τύπου ότι το άτομο με αναπηρία αποτελεί «στίγμα της οικογένειας», «οιωνός κακής τύχης» κ.ά. τείνουν να εκλείψουν. Παρόλα αυτά, τα διαθέσιμα πανεπιστημιακά προγράμματα για εξειδίκευση πάνω στην αναπηρία στην Κίνα παραμένουν μηδαμινά. Για το έτος 2024 ανιχνεύθηκε ένα (1!) μόνο πρόγραμμα bachelor με τίτλο Special Education στο Πανεπιστήμιο Ιατρικής Binzhou. Να αναφερθεί πως ενδεχόμενος περιορισμός στην εύρεση υλικού σχετικά με τα προγράμματα σπουδών με θέμα την αναπηρία, στην Κίνα, να είναι και ο γλωσσικός

περιορισμός (μη γνώση κινεζικής γλώσσας), καθώς η αναζήτηση έγινε αποκλειστικά στην αγγλική γλώσσα.

Ως εκ τούτου, ως περιορισμός στην εκπόνηση της παρούσας έρευνας μπορεί να θεωρηθεί ο γεωγραφικός προσανατολισμός της, σε Ευρώπη και Αμερική όπου μετρώνται πληθώρα πανεπιστημιακών προγραμμάτων σε σπουδές στην αναπηρία.

2. ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ

2.1 Εννοιολογικός προσδιορισμός της αναπηρίας

Σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας το 15% του παγκόσμιου πληθυσμού ζει με κάποιας μορφής αναπηρία ή ανικανότητα. Στην πάροδο των ετών έχουν αναπτυχθεί διάφορα μοντέλα που να μπορούν να περιγράψουν την έννοια της αναπηρίας. Σύμφωνα με τους Thomas & Woods (2008) η αιτία της αναπηρίας θεωρείται μία διαγνωσμένη βλάβη και μέσω αυτής της προσέγγισης η αναπηρία μπορεί να αντιμετωπιστεί μόνο μέσω μιας ιατρικής ή θεραπευτικής παρέμβασης. Σύμφωνα λοιπόν με το Ιατρικό μοντέλο της αναπηρίας, η αναπηρία αποτελεί ένα χαρακτηριστικό του ίδιου του ατόμου το οποίο έχει ευθέως προκληθεί από μία ασθένεια ένα τραυματισμό ή κάποιες άλλες καταστάσεις υγείας οι οποίες απαιτούν ιατρική φροντίδα από ειδικούς. Η κινητική ή η νοητική βλάβη που μπορεί να παρουσιάζει το άτομο θεωρείται η αιτία της αναπηρίας και το άτομο αντιμετωπίζεται ως ιατρικό περιστατικό και στόχος είναι να θεραπευτεί. Συνεπάγεται βάσει αυτών των χαρακτηριστικών ότι οι ειδικοί αποφασίζουν τι πρέπει να συμβεί με το άτομο, χωρίς να λαμβάνεται υπόψη η άποψη του ίδιου, είναι ο ίδιος ο άνθρωπος με αναπηρία.

Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας το 1970 με βάση το Ιατρικό μοντέλο προσδιόρισε τις εξής έννοιες:

- βλάβη ή ανεπάρκεια (deficiency): κάθε απώλεια ή ανωμαλία ψυχολογικής φυσιολογικής και ανατομικής δομής ή λειτουργίας του ατόμου
- αναπηρία (incapacity): πώς επιδρά στην καθημερινή ζωή η βλάβη ενός ατόμου
- μειονεξία (disadvantage): Το αποτέλεσμα μιας ανεπάρκειας που προκαλεί περιορισμούς στην εκπλήρωση των φυσιολογικών κοινωνικών ρόλων του ατόμου

2.2 Κοινωνικό Μοντέλο Αναπηρίας

Η διατύπωση του κοινωνικού μοντέλου της αναπηρίας ξεκινά με έναυσμα το κείμενο του Κινήματος των κινητικά αναπήρων της Μεγάλης Βρετανίας «οι θεμελιώδεις αρχές της αναπηρίας» (The Fundamental Principles of Disability, 1976) (Oliver, 2009a), στο οποίο διατυπώνονται απόψεις όπως: η κοινωνική δομή

αναπηροποιεί τους κινητικά ανάπηρους, η αναπηρία ως κοινωνική κατασκευή εκμεταλλεζόμενη το υπάρχον κινητικό έλλειμμά τους εμφανίζεται αναίτια να τους περιθωριοποιεί και αποκλείει τους ανθρώπους με αναπηρία συνολικά από όλες τις κοινωνικές διαδικασίες.

Σύμφωνα με το κοινωνικό μοντέλο της αναπηρίας η κοινωνία με τους φραγμούς που θέτει καθιστά τους ανθρώπους με βλάβες ανάπηρους. Η αναπηρία παύει να θεωρείται προϊόν σωματικής παθολογίας αλλά είναι πλέον προϊόν κοινωνικής οργάνωσης (Hughes & Paterson, 1997).

Σε αντίθεση με το ιατρικό ή το ατομικό μοντέλο και τη θεωρία της προσωπικής τραγωδίας, το κοινωνικό μοντέλο υποστηρίζει ότι το άτομο πλέον παύει να είναι πρόβλημα της κοινωνίας. Η αναπηρία είναι μία κοινωνικά κατασκευασμένη συνθήκη και δεν αποτελεί σταθερό χαρακτηριστικό του ατόμου. Οι ευθύνες πλέον είναι στη δομή της σύγχρονης κοινωνίας, τις ιδεολογίες και στον τρόπο σκέψης που επικρατεί. Ο Oliver (2009b) δίνει έμφαση στον οικονομικό αποκλεισμό και τις εργασιακές σχέσεις των αναπήρων ατόμων.

Η κοινωνία μας διέπεται από ένα καπιταλιστικό σύστημα, μέσα στο οποίο τα άτομα με αναπηρίες δέχονται αποκλεισμούς σε πολλές πτυχές της ζωής τους. Το σύστημα αυτό πρέπει να διαφοροποιηθεί σε ένα περισσότερο ενταξιακό και δίκαιο κοινωνικό σύστημα.

2.3 Κατευθυντήριες γραμμές Ευρωπαϊκών κρατών σχετικά με την αναπηρία

Ηνωμένο Βασίλειο: Ο νόμος περί ισότητας και η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ) για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία συμβάλλουν στην επιβολή, προστασία και προώθηση των δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρία (Disability Rights UK).

Ευρωπαϊκή Ένωση: Σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή περίπου 87 εκατομμύρια άτομα στην Ευρωπαϊκή Ένωση έχουν κάποιας μορφής αναπηρία. Ως άτομα με αναπηρία νοούνται τα άτομα που έχουν οποιασδήποτε μορφής μακροχρόνια βλάβη σωματικής, πνευματικής, νοητικής ή αισθητηριακής μορφής. Οι βλάβες αυτές, σε συνδυασμό με τα εμπόδια που θέτει η ίδια η κοινωνία, εμποδίζουν τα άτομα στην πλήρη συμμετοχή τους στο κοινωνικό γίγνεσθαι σε ίσους όρους με τους υπόλοιπους ανθρώπους.

Οι προκλήσεις που έρχεται να αντιμετωπίσει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχουν να κάνουν όχι μόνο με την υποστήριξη των ατόμων με αναπηρία στο ιατρικό κομμάτι που τα αφορά αλλά και στο κοινωνικό – οικονομικό, μιας που όπως αναφέρεται στον επίσημο ιστότοπό της μόνο το 50% των ατόμων με αναπηρία εργάζονται, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό στον υγιή πληθυσμό ανέρχεται στο 75%. Επιπρόσθετα, το 28,4% των ατόμων με αναπηρία αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού σε σύγκριση με το 17,8% του υγιή πληθυσμού. Ακόμα, μόλις το 29,4% των ατόμων με αναπηρία έχουν πτυχίο τριτοβάθμιας εκπαίδευσης σε σύγκριση με το 43,8% των υγιών ατόμων. Τελευταίο αλλά εξίσου σημαντικό καταγεγραμμένο ποσοστό, το 52% των ατόμων με αναπηρία αισθάνεται ότι υφίσταται διακρίσεις.

Για να αμβλύνει λοιπόν τις διακρίσεις και να εξασφαλίσει ίσα δικαιώματα και προσβασιμότητα στα άτομα με αναπηρία, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, βασισμένη στη τη Συνθήκη για τη λειτουργία της ΕΕ και τον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ, υπογραμμίζει μεταξύ των δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρία συγκαταλέγονται εκτός από την εισοδηματική στήριξη που τους εξασφαλίζει την αξιοπρεπή διαβίωσή τους, και οι υπηρεσίες που τους επιτρέπουν να συμμετέχουν στην αγορά εργασίας και στην κοινωνία, και ένα εργασιακό περιβάλλον – με ότι αυτό συνεπάγεται – προσαρμοσμένο στις ανάγκες τους.

Έτσι, την Ευρωπαϊκή Στρατηγική για την αναπηρία που αφορούσε τα έτη 2010 – 2020, διαδέχθηκε η νέα Στρατηγική για τα άτομα με αναπηρία 2021 – 2030, όντας μέλος της Σύμβασης του ΟΗΕ για τα άτομα με αναπηρία (UNCRPD).

2.4 Κατευθυντήριες γραμμές ΗΠΑ σχετικά με την αναπηρία

Σύμφωνα με το Disability Status: 2019 - Census 2019 Brief περίπου το 12,7% των Αμερικανών έχουν μία ή περισσότερες διαγνωσμένες ψυχολογικές ή σωματικές αναπηρίες. Η απογραφή του 2000 κατέγραψε 49,7 εκατομμύρια άτομα με κάποιο είδος μακροχρόνιας πάθησης ή αναπηρίας.

Ο νόμος για τους Αμερικανούς με Αναπηρίες (The Americans with Disabilities Act (ADA)) αποτελεί νόμο του Αμερικανικού κράτους από το 1990, ο οποίος απαγορεύει τις διακρίσεις βάσει της αναπηρίας στην απασχόληση, στην κρατική και τοπική αυτοδιοίκηση, στις δημόσιες υπηρεσίες, στις εμπορικές εγκαταστάσεις, στις

μεταφορές και στις τηλεπικοινωνίες. Στο προστατευτικό της πλαίσιο υπάγονται άτομα που έχουν κάποια αναπηρία ή έχουν σχέση με ένα άτομο με αναπηρία.

Σύμφωνα με την τροποποιητική πράξη του νόμου ADA (ADAAA, 2008), ο όρος «αναπηρία» προσδιορίζεται όταν συναντώνται Αναπηρία (Α) σωματική ή ψυχική βλάβη που περιορίζει ουσιωδώς μία ή περισσότερες σημαντικές δραστηριότητες ζωής του ατόμου, (Β) καταγραφή ιστορικού βλάβης, ή (Γ) θεωρούμενη από τους άλλους ως υπαρκτή βλάβη, όπου στην περίπτωση (Α) στις «σημαντικές δραστηριότητες ζωής» περιλαμβάνονται χωρίς να περιορίζονται σε αυτές, η φροντίδα του εαυτού του, η εκτέλεση χειρωνακτικών εργασιών, η όραση, η ακοή, το φαγητό, ο ύπνος, το βάδισμα, η όρθια στάση, το σκύψιμο, η αναπνοή, η εκμάθηση, η συγκέντρωση, η σκέψη, η επικοινωνία και η εργασία.

2.5 Διαχείριση υπηρεσιών ΑΜΕΑ

Οι σπουδές πάνω στη διαχείριση υπηρεσιών ΑμεΑ απαιτούν πολύπλευρες γνώσεις για την αναπηρία από τα άτομα που τις επιλέγουν καθώς υπάρχουν ποικίλα είδη αναπηρίας και αφορούν πολλούς τομείς της ζωής του ατόμου με αναπηρία. Οφείλουν να γνωρίζουν τις παρεχόμενες υπηρεσίες και ενισχύσεις που παρέχονται στα άτομα με αναπηρία, έτσι ώστε να επιλέξουν κατάλληλα τι είδους εξειδίκευση θα επιλέξουν μέσα από τα προσφερόμενα προγράμματα σπουδών, τα οποία δύναται να εξειδικεύονται σε τομείς όπως:

Δικαιώματα και πολιτικές για την αναπηρία: Στο πρόγραμμα αυτό περιλαμβάνεται η εκμάθηση των νόμων και των πολιτικών που σχετίζονται με την αναπηρία, όπως ο νόμος για τους Αμερικανούς με αναπηρία (ADA) και ο νόμος για την εκπαίδευση ατόμων με αναπηρία (IDEA).

Προσβασιμότητα: Το πρόγραμμα αυτό περιλαμβάνει την κατανόηση του τρόπου με τον οποίο οι φυσικοί χώροι, οι πληροφορίες και η τεχνολογία είναι προσβάσιμες στα άτομα με αναπηρία.

Υποστηρικτική τεχνολογία: Το πρόγραμμα αυτό περιλαμβάνει την εκμάθηση των διαφόρων εργαλείων και τεχνολογιών που μπορούν να βοηθήσουν τα άτομα με αναπηρία στην καθημερινή τους ζωή, όπως τα προγράμματα ανάγνωσης οθόνης, οι συσκευές κινητικότητας και τα βοηθήματα επικοινωνίας.

Συστήματα παροχής υπηρεσιών: Μέσω αυτού του προγράμματος οι σπουδαστές θα κατανοήσουν τα διάφορα συστήματα και οργανισμούς που παρέχουν υπηρεσίες σε άτομα με αναπηρία, όπως οι οργανισμοί επαγγελματικής αποκατάστασης, τα γραφεία υπηρεσιών για άτομα με αναπηρία και οι οργανώσεις υπεράσπισης ατόμων με αναπηρία.

Αξιολόγηση και διαχείριση προγραμμάτων: Το πρόγραμμα αυτό περιλαμβάνει την εκμάθηση του τρόπου αξιολόγησης της αποτελεσματικότητας των προγραμμάτων και των υπηρεσιών για την αναπηρία και του τρόπου διαχείρισης των πόρων ώστε να διασφαλίζεται ότι οι υπηρεσίες παρέχονται αποτελεσματικά και αποδοτικά.

Δεοντολογικά ζητήματα: Σε αυτό το πρόγραμμα περιλαμβάνεται η κατανόηση των ηθικών αρχών και ζητημάτων που σχετίζονται με την εργασία με άτομα με αναπηρία, όπως η συγκατάθεση μετά από ενημέρωση, η εμπιστευτικότητα και η πολιτισμική επάρκεια.

Συνοψίζοντας, η διαχείριση υπηρεσιών για άτομα με αναπηρία είναι ένας διεπιστημονικός τομέας που αποτελείται από ένα ευρύ φάσμα επιστημονικών κλάδων και δεξιοτήτων, συμπεριλαμβανομένης της ανάλυσης πολιτικής, της αξιολόγησης προγραμμάτων, της διαχείρισης, της συμβουλευτικής και της συνηγορίας.

2.6 Εκπαιδευτικά συστήματα Ευρώπης και Αμερικής

ΗΠΑ: Το εκπαιδευτικό σύστημα των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής περιλαμβάνει υποχρεωτική 12ετή φοίτηση στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση, και ακολουθεί η μεταδευτεροβάθμια ή αλλιώς τριτοβάθμια εκπαίδευση η οποία περιλαμβάνει πανεπιστήμια και κολέγια, καθώς και επαγγελματικές και τεχνικές σχολές. Η μεταδευτεροβάθμια εκπαίδευση συνήθως ολοκληρώνεται με δίπλωμα, πιστοποίηση ή ακαδημαϊκό πτυχίο και παρουσιάζει ποικιλομορφία επειδή υπάρχουν ιδιωτικά και δημόσια ιδρύματα, στα οποία μπορεί ένας φοιτητής να παρακολουθήσει προπτυχιακό (bachelor) και ύστερα μεταπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών (master) καθώς και διδακτορικό (doctoral).

Κρατικά κολέγια

Τα κρατικά κολέγια ή πανεπιστήμια είναι δημόσια ιδρύματα που παρέχουν διάφορα προπτυχιακά και μεταπτυχιακά προγράμματα σπουδών. Επικεντρώνονται

κυρίως στην παροχή προπτυχιακής εκπαίδευσης και δέχονται περιορισμένο αριθμό φοιτητών. Συνήθως τα κολέγια ανταποκρίνονται στις ανάγκες μιας συγκεκριμένης περιοχής ή κοινότητας για εκπαίδευση και εργατικό δυναμικό και διαθέτουν συχνά ένα σώμα φοιτητών, συμπεριλαμβανομένων περιφερειακών ιδρυμάτων και πιο γνωστών πανεπιστημίων με ευρύτερη εμβέλεια.

Ορισμένα διακεκριμένα ιδιωτικά ιδρύματα στις ΗΠΑ είναι το Πανεπιστήμιο του Χάρβαρντ (Harvard University), το Πανεπιστήμιο του Γέιλ (Yale University), το Κολέγιο Γουίλιαμς (Williams College), το Κολέγιο της Βοστώνης (Boston College) κ.ά.

Ιδιωτικά κολέγια

Τα ιδιωτικά κολέγια ή ιδρύματα στις ΗΠΑ προσφέρουν τριτοβάθμια εκπαίδευση και δεν χρηματοδοτούνται από το κράτος. Τα ιδρύματα αυτά λειτουργούν με κεφάλαια που χορηγούν ιδιωτικοί οργανισμοί, στους οποίους περιλαμβάνονται μη κερδοσκοπικοί οργανισμοί, κερδοσκοπικές εταιρείες ή θρησκευτικές οντότητες. Τα ιδιωτικά κολέγια λειτουργούν διαφορετικά σε σύγκριση με τα δημόσια κολέγια που χρηματοδοτούνται από την κυβέρνηση.

Στις ΗΠΑ υπάρχουν ορισμένα εξέχοντα ιδιωτικά πανεπιστήμια, όπως το Πανεπιστήμιο Princeton, το Πανεπιστήμιο Columbia, το Πανεπιστήμιο Duke κ.ά.

Κοινοτικά κολέγια

Τα κοινοτικά κολέγια ή ιδρύματα στις ΗΠΑ παρέχουν προσιτές και προσβάσιμες εκπαιδευτικές ευκαιρίες στους φοιτητές. Τα ιδρύματα αυτά συχνά αποκαλούνται ιδρύματα «ανοικτής πρόσβασης», αφού διαθέτουν ελάχιστες προϋποθέσεις εισαγωγής.

Τα κοινοτικά κολέγια προσφέρουν ένα διετές πρόγραμμα πιστοποίησης που είναι «μεταβιβάσιμο», πράγμα που σημαίνει ότι οι απόφοιτοι από αυτά τα πανεπιστήμια μεταφέρονται σε ανώτερα πανεπιστήμια για να ακολουθήσουν τετραετές πρόγραμμα σπουδών σε κολέγιο για να ολοκληρώσουν τα μαθήματά τους.

Ορισμένα κοινοτικά κολέγια στις ΗΠΑ είναι το Community College of Philadelphia, το City College of San Francisco, το Miami Dade College κ.ά.

Ινστιτούτα τεχνολογίας

Το τεχνολογικό πανεπιστήμιο δεν αποτελεί συγκεκριμένο τύπο πανεπιστημίου στις ΗΠΑ. Το τεχνολογικό πανεπιστήμιο ορίζει ιδρύματα και κολέγια που επικεντρώνονται έντονα στις θετικές επιστήμες, τη μηχανική, την επιστήμη των υπολογιστών και άλλα προγράμματα που σχετίζονται με την τεχνολογία. Αυτά τα κολέγια είναι γνωστά για την παροχή ερευνητικών εγκαταστάσεων παγκόσμιας κλάσης στην τεχνολογία πληροφοριών, τη ρομποτική, την επιστήμη δεδομένων τεχνητής νοημοσύνης κλπ.

Μερικά από τα καλύτερα τεχνολογικά πανεπιστήμια στις ΗΠΑ είναι το MIT, το Πανεπιστήμιο Stanford και το Ινστιτούτο Τεχνολογίας της Καλιφόρνια.

Ηνωμένο Βασίλειο: Στο Ηνωμένο Βασίλειο, το εκπαιδευτικό σύστημα αποτελείται από 6 τάξεις δημοτικού (έτος 1 έως 6), 3 τάξεις γυμνασίου (έτος 7 έως 9) καθώς οι περισσότεροι μαθητές κάνουν τη μετάβαση από το Junior School στο Senior School. Το 9^ο έτος αποτελεί μια πολύ καλή βάση για το πρόγραμμα GCSE (General Certificate of Secondary Education) που αποτελεί σημείο εκκίνησης σε όλα τα σχολεία αφού οι μαθητές προετοιμάζονται για αυτές τα τελευταία 2 χρόνια της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (έτη 10 και 11). Κατά τη διάρκεια αυτού το προγράμματος οι μαθητές μελετούν από 9 έως 12 θεματικές ενότητες και στο τέλος της διετίας εξετάζονται στα μαθήματα που επέλεξαν. Τα επιλεγμένα μαθήματα και οι βαθμοί τους είναι πολύ σημαντικά για τις περαιτέρω σπουδές τους (A-Level ή IB) και για την εισαγωγή τους στο Πανεπιστήμιο. Η προετοιμασία για το πανεπιστήμιο γίνεται το 12^ο και 13^ο έτος.

Στο σχολικό σύστημα του Ηνωμένου Βασιλείου, μόλις ένας μαθητής φτάσει στην ηλικία των 16 ετών, μπορεί να ξεκινήσει ένα διετές πρόγραμμα που οδηγεί σε εξετάσεις επιπέδου A (Advanced). Οι μαθητές ειδικεύονται σε 3 ή 4 μαθήματα, τα οποία είναι συνήθως σχετικά με το αντικείμενο σπουδών που επιθυμούν να ακολουθήσουν στο πανεπιστήμιο. Τα A levels είναι κρατικές εξετάσεις και αναγνωρίζονται από όλα τα πανεπιστήμια του Ηνωμένου Βασιλείου και από ιδρύματα παγκοσμίως. Στο τέλος του 13^{ου} έτους, μετά τις εξετάσεις σε κάθε μάθημα, οι μαθητές λαμβάνουν πιστοποιητικά επιπέδου A. Όσοι επιθυμούν να σπουδάσουν περισσότερα από 3 – 4 μαθήματα, μπορούν να συνεχίσουν τις σπουδές τους σε έναν ευρύτερο αριθμό μαθημάτων με το πρόγραμμα International Baccalarete Diploma Programme, το οποίο προσφέρεται από ορισμένα ανεξάρτητα σχολεία. Κατά τη διάρκεια του IB, οι μαθητές σπουδάζουν 6

μαθήματα, 3 σε ανώτερο επίπεδο (HL) και 3 σε κανονικό επίπεδο (SL). Κάθε σχολείο προσφέρει διαφορετικά μαθήματα σε διαφορετικά επίπεδα σπουδών (HL/SL). Το πρόγραμμα IB περιλαμβάνει επίσης ένα υποχρεωτικό πρόγραμμα Core που αποτελείται από τα μαθήματα Theory of Knowledge (TOK), Extended Essay (EE) και Creativity, Activity, Service (CAS). Οι μαθητές δίνουν γραπτές εξετάσεις σε κάθε μάθημα στο τέλος των μαθημάτων τους.

Το βρετανικό σχολικό σύστημα επεκτείνεται επίσης σε μαθήματα Επιχειρηματικής και Τεχνολογικής Εκπαίδευσης (Business and Technology Education Council, BTEC), τα οποία έχουν σχεδιαστεί για μαθητές που θα ήθελαν να αναπτύξουν πρακτικές γνώσεις και δεξιότητες σε ένα συγκεκριμένο αντικείμενο (επιχειρήσεις, ψυχολογία, μηχανική, αθλητισμός, τέχνη και σχεδιασμός) και θεωρούν τις παραδοσιακές εξετάσεις εγχείρημα αυξημένης δυσκολίας. Εστιάζοντας στην πρακτική μάθηση, βασισμένοι σε δεξιότητες, οι μαθητές BTEC αξιολογούνται κατά τη διάρκεια των μαθημάτων καθώς και μετά από κάθε ενότητα μέσω εργασιών, εργασιών ή τεστ και όχι στο τέλος του προγράμματος, όπως συμβαίνει με τους μαθητές των GCSE ή A-Level.

Προπτυχιακά Προγράμματα Σπουδών

Στο Ηνωμένο Βασίλειο, ένα βρετανικό πτυχίο bachelors διαρκεί συνήθως τρία χρόνια για να ολοκληρωθεί και τα περισσότερα απονέμονται σε επίπεδο αριστείας (honours level). Παραδείγματα πρώτων πτυχίων είναι: BA (Bachelor of Arts), BEng (Bachelor of Engineering) και BSc (Bachelor of Science).

Τα κρατικά κολέγια προσφέρουν ορισμένα διετή επαγγελματικά διπλώματα που παρέχουν απαλλαγή από το πρώτο και μερικές φορές από το δεύτερο έτος ενός προγράμματος σπουδών. Ορισμένα ιδιωτικά φροντιστηριακά κολέγια προσφέρουν μονοετές πρόγραμμα διπλώματος που ισοδυναμεί με το πρώτο έτος του πανεπιστημίου, ενώ στους σπουδαστές που παίρνουν μονοετή διπλώματα χορηγείται δικαίωμα εισαγωγής στο δεύτερο έτος σε ορισμένα πανεπιστήμια.

Μεταπτυχιακά Προγράμματα Σπουδών

Τα μεταπτυχιακά μαθήματα στο εκπαιδευτικό σύστημα του Ηνωμένου Βασιλείου είναι πολύ εντατικά. Αυτό σημαίνει ότι τα μαθήματα είναι συνήθως πολύ λιγότερα από ό,τι σε άλλες χώρες. Η ολοκλήρωση ενός μεταπτυχιακού διπλώματος

διαρκεί συνήθως 12 μήνες, για παράδειγμα ένα MA - Master of Arts και ένα MEng - Master of Engineering. Ένα MBA (Master of Business Administration) είναι ένα μεταπτυχιακό πρόγραμμα υψηλών απαιτήσεων λόγω γνωστικού αντικειμένου που μπορεί να διαρκέσει 2 χρόνια. Οι υποψήφιοι συνήθως έχουν υψηλές επιδόσεις και τουλάχιστον 2 χρόνια διοικητικής εμπειρίας. Τέλος, μετά από τη λήψη ενός μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών ο υποψήφιος έχει τη δυνατότητα να συνεχίσει σε ένα διδακτορικό ερευνητικό δίπλωμα το οποίο μπορεί να διαρκέσει από 2 έως 7 χρόνια.

3. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

Για την εκπόνηση της παρούσας εργασίας η ερευνητική στρατηγική που ακολουθήθηκε είναι η μελέτη περίπτωσης (case study) για όλα τα πανεπιστημιακά προγράμματα που αναφέρονται. Δόθηκε έμφαση σε Πανεπιστήμια της Ευρώπης και της Αμερικής με Πανεπιστημιακά Ιδρύματα που ξεχώρισαν στην παγκόσμια κατάταξη για τα προγράμματα σπουδών τους, στις εξής χώρες: Ηνωμένο Βασίλειο, Καναδάς, Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής. Η μεθοδολογική προσέγγιση της μελέτης περιπτώσεων προσέφερε πολλά πλεονεκτήματα στη συγγραφέα κάποια από τα οποία αναφέρονται παρακάτω:

- Μέσω της διαδικασίας της μελέτης περίπτωσης ο εκάστοτε ερευνητής έχει τη δυνατότητα να εξετάσει εις βάθος μια θεματική ενότητα αναδεικνύοντας τα δυνατά και αδύναμα σημεία.
- Έχει ευέλικτο χαρακτήρα και ανταποκρίνεται σε ποικίλα ερευνητικά πεδία και σε διαφορετικούς εκπαιδευτικούς σκοπούς (Shaw, 1999).
- Ενδείκνυται για το πεδίο της αξιολόγησης προγραμμάτων (αξιολογική μελέτη περίπτωσης) αφού μελετά σε βάθος με συστηματικό και κριτικό τρόπο μια περίπτωση, και συνήθως απαντά σε ερωτήματα «πώς», «γιατί», «τι» (Stenhouse, 1979, Bassegy 1999; Stufflebeam, 2001; Yin, 2009;).
- Δίνει έμφαση στην περιγραφή, την ανάλυση και τη σύνθεση με σκοπό να σκιαγραφηθούν και να αναδειχθούν ποικίλες πτυχές της περίπτωσης που μελετάται.
- Ικανοποιεί το σκοπό εκπόνησης της παρούσας εργασίας: την αξιολόγηση και ανάλυση των διεθνών πανεπιστημιακών προγραμμάτων που ανήκουν στο ευρύτερο πλαίσιο των σπουδών που σχετίζονται με την αναπηρία.

Για τους παραπάνω λόγους, μελετήθηκαν οι επίσημοι ιστότοποι πληθώρας Πανεπιστημιακών Ιδρυμάτων τα οποία προσέφεραν προγράμματα σπουδών που αφορούσαν τις σπουδές στην Αναπηρία, για να επιλεγθούν τα προγράμματα που παρουσιάζονται παρακάτω. Η επιλογή έγινε με τη βοήθεια των αξιολογήσεων από παγκόσμιους αναλυτές σύγκρισης και κατάταξης πανεπιστημίων και πανεπιστημιακών προγραμμάτων.

4. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

4.1. Μέθοδοι αξιολόγησης πανεπιστημιακών προγραμμάτων

Για την επιλογή των πανεπιστημιακών προγραμμάτων που παρουσιάζονται στην παρούσα εργασία, σημαντικό εργαλείο στάθηκε το σύστημα αξιολόγησης QS World University Rankings και οι ετήσιες εκθέσεις του καθώς και η ενημερωτική πλατφόρμα U.S. News & World Report, στη στήλη της Educational Rankings.

Η QS World University Rankings είναι ένα χαρτοφυλάκιο συγκριτικών κατατάξεων πανεπιστημίων που καταρτίζεται από τον παγκόσμιο αναλυτή της ανώτατης εκπαίδευσης Quacquarelli Symonds (QS).

Σχετικά με το QS World University Rankings, οι δείκτες που χρησιμοποιούνται για την αξιολόγηση των Πανεπιστημιακών Προγραμμάτων αλλά και των Πανεπιστημίων γενικά, για τη δημιουργία της Παγκόσμιας Κατάταξης τους και οι συντελεστές στάθμισής τους, έχουν ως εξής: ακαδημαϊκή φήμη 40%, φήμη των εργοδοτών 10%, αναλογία διδασκόντων – φοιτητών 20%, αναφορές ανά καθηγητή 20%, αναλογία διεθνών μελών ΔΕΠ 5%, αναλογία διεθνών φοιτητών 5%.

Να σημειωθεί πως τα πανεπιστημιακά προγράμματα που επιλέγονται για ανάλυση και προσθήκη στην κατάταξη πρέπει να πληρούν συγκεκριμένα κριτήρια επιλεξιμότητας.

Το U.S. News & World Report είναι μια πολύπλευρη εταιρεία ψηφιακών μέσων ενημέρωσης που έχει ως στόχο να βοηθήσει τους καταναλωτές, τους επιχειρηματίες και τους πολιτικούς αξιωματούχους να λαμβάνουν σημαντικές αποφάσεις για τη ζωή τους. Ως πρεσβευτές της ανεξάρτητης και έγκυρης δημοσιογραφίας χρησιμοποιούν δεδομένα και τεχνολογία παγκόσμιας κλάσης και δημοσιεύουν κατατάξεις σε πολλούς τομείς και ειδικότερα στην Εκπαίδευση, στην οποία διαθέτουν πίνακες κατάταξης από τα καλύτερα λύκεια, κολλέγια, ως και τα διεθνή πανεπιστήμια.

4.2. Διεθνή πανεπιστημιακά Προγράμματα στη διαχείριση υπηρεσιών ΑμεΑ

Για την εκπόνηση της παρούσας εργασίας έγινε εκτενής μελέτη των προσφερόμενων προγραμμάτων σπουδών σχετικές με την αναπηρία παγκοσμίως. Εν

τέλει η έρευνα επικεντρώθηκε στα δημοφιλέστερα προγράμματα σπουδών αναπηρίας στον κόσμο, τα οποία προσφέρονται σε ευρέως γνωστά Πανεπιστημιακά Ιδρύματα.

Ακαδημαϊκά, οι σπουδές αναπηρίας διασταυρώνονται με διάφορα άλλα συναφή θέματα. Τα προγράμματα σε αυτόν τον τομέα συχνά διερευνούν τη σχέση μεταξύ της αναπηρίας και των πτυχών της κοινωνίας και του πολιτισμού: φυλή, εθνικότητα, φύλο και κοινωνική τάξη.

Τα προπτυχιακά προγράμματα σπουδών που είναι διαθέσιμα στις σπουδές αναπηρίας έχουν ως εξής:

- Bachelor of Arts στις Σπουδές για την Αναπηρία
- Bachelor of Arts στις Επιστήμες Υγείας (Κατεύθυνση «Άνθρωποι, κοινωνία και αναπηρία»)
- Bachelor of Arts στις Ανθρώπινες Υπηρεσίες (ειδίκευση DS)
- Bachelor of Arts in Education, and DS

Οι σπουδές αναπηρίας προσφέρονται επίσης ως προαιρετικές ενότητες ή δευτερεύοντα μαθήματα σε πολλά προγράμματα. Ορισμένα πανεπιστήμια περιλαμβάνουν τις σπουδές αναπηρίας ως μέρος των προγραμμάτων εκπαίδευσης εκπαιδευτικών ή ως εξειδίκευση στο πλαίσιο των πτυχίων πρώιμης εκπαίδευσης. Ως διεπιστημονικός τομέας, οι σπουδές αναπηρίας συχνά εντάσσονται σε προγράμματα των σχολών Τεχνών, Κοινωνικών Επιστημών, Ανθρωπιστικών Επιστημών, Εκπαίδευσης, Επιστημών Υγείας, ακόμη και Νομικής.

Προπτυχιακό Πρόγραμμα σπουδών για την αναπηρία

Ένα προπτυχιακό πρόγραμμα στις σπουδές αναπηρίας μπορεί να εστιάζει στα ακόλουθα μαθήματα.

- Εισαγωγή στην αναπηρία
- Σπουδές για την αναπηρία: Θεωρία και πολιτισμός
- Επικοινωνιακή ποικιλομορφία και υποστήριξη
- Κρίσιμα ζητήματα στην αναπηρία
- Κοινοτικές προσεγγίσεις, συνηγορία και ενδυνάμωση
- Απασχόληση και αναπηρία
- Επαγγελματική δεοντολογία

- Παρέμβαση στην πρόωμη παιδική ηλικία
- Κοινωνική δικαιοσύνη στην πράξη

Πέρα από τους παραπάνω θεμελιώδεις τομείς, κάθε τμήμα ενδέχεται να διανθίζει το πρόγραμμα σπουδών του συμπεριλαμβάνοντας θέματα από άλλους κλάδους όπως φυλή, εθνικότητα, φύλο, ξένες γλώσσες, για να επιτύχουν ένα πιο ολοκληρωμένο πρόγραμμα σπουδών.

Τα συνήθη Μεταπτυχιακά προγράμματα σπουδών για την αναπηρία είναι τα εξής:

- Μεταπτυχιακό δίπλωμα στις Σπουδές για την Αναπηρία
- MSc Ψυχολογία & Αναπηρία
- MSc Rehabilitation & DS (Μεταπτυχιακό δίπλωμα ειδίκευσης στην Αποκατάσταση και στις Σπουδές στην Αναπηρία)
- MA of Disability, Ethnicity and Racism (Μεταπτυχιακό δίπλωμα ειδίκευσης στην αναπηρία, την εθνικότητα και το ρατσισμό)

Οι Σπουδές για την Αναπηρία εξετάζουν τον τρόπο με τον οποίο η κοινωνία αντιλαμβάνεται και αναπαριστά την αναπηρία και διερευνούν θέματα διακρίσεων και κοινωνικής δικαιοσύνης. Ενισχύουν την κατανόηση της αναπηρίας ενσωματώνοντας κοινωνικές, πολιτιστικές, ιστορικές, νομικές και πολιτικές προοπτικές, συμπεριλαμβανομένων των συνδέσεων μεταξύ της αναπηρίας και μιας ποικιλίας άλλων ταυτοτήτων όπως παραδείγματος χάριν φυλή, εθνικότητα, φύλο και σεξουαλικότητα.

4.3 Προγράμματα σπουδών σε Πανεπιστημιακά Ιδρύματα στην Ευρώπη

Προπτυχιακά προγράμματα

1. Τίτλος προγράμματος: Critical Disability Studies

Πανεπιστήμιο: University of Manchester

Είδος προγράμματος: Undergraduate Degree

Κράτος – Γλώσσα διδασκαλίας: United Kingdom – English

2. Τίτλος προγράμματος: BA Education (special educational needs and disabilities (SEND), diversity and inclusive education)

Πανεπιστήμιο: University of Reading

Είδος προγράμματος: Undergraduate Degree

Κράτος – Γλώσσα διδασκαλίας: United Kingdom – English

3. Τίτλος προγράμματος: Centre for Spirituality, Health and Disability – Theology and Disability

Πανεπιστήμιο: University of Aberdeen

Είδος προγράμματος: Undergraduate Degree

Κράτος – Γλώσσα διδασκαλίας: United Kingdom – English

4. Τίτλος προγράμματος: Disability And Assistance

Πανεπιστήμιο: Lucerne University of Applied Sciences and Arts

Είδος προγράμματος: Postgraduate certificate degree

Κράτος – Γλώσσα διδασκαλίας: Switzerland – German

5. Τίτλος προγράμματος: Applied Disability Studies (Top Up - Hons)

Πανεπιστήμιο: University of Bedfordshire

Είδος προγράμματος: Bachelor degree

Κράτος – Γλώσσα διδασκαλίας: United Kingdom – English

6. Τίτλος προγράμματος: Deaf Studies and Special Educational Needs, Disability and Inclusion Studies (Hons)

Πανεπιστήμιο: University of Wolverhampton

Είδος προγράμματος: Bachelor degree

Κράτος – Γλώσσα διδασκαλίας: United Kingdom – English

Μεταπτυχιακά προγράμματα

1. Τίτλος προγράμματος: School for Policy Studies – Disability Studies

Πανεπιστήμιο: University of Bristol

Είδος προγράμματος: PhD Program

Κράτος – Γλώσσα διδασκαλίας: United Kingdom – English

Η Σχολή Μελετών Πολιτικής συνδέει τη θεωρία, την πολιτική και την πρακτική σε ένα διεπιστημονικό περιβάλλον έρευνας. Η έρευνα που γίνεται εμπλέκεται και επηρεάζει την εθνική και διεθνή πολιτική. Οι ειδικοί τους σε θέματα πολιτικής προέρχονται από ένα ευρύ φάσμα υποβάθρων στην έρευνα κοινωνικής πολιτικής, την κοινωνική εργασία, την κοινωνιολογία, τη βία λόγω φύλου, τις μελέτες για την αναπηρία, την υγεία και την κοινωνική φροντίδα, τις παιδικές σπουδές, την ιστορία, την ανθρωπογεωγραφία, τα οικονομικά, την ψυχολογία, τη σωματική δραστηριότητα, τη διατροφή και τις επιστήμες υγείας. Ακόμα, η έρευνα που γίνεται αφορά τομείς πολιτικής που επιδρά στην καθημερινή ζωή όλων των ανθρώπων, επηρεάζει και αμφισβητεί τις πολιτικές που εφαρμόζονται από κυβερνήσεις και θεσμούς και διερευνά τα ζητήματα, τους παράγοντες και τις στάσεις που διέπουν τις κοινωνικές ανησυχίες που γίνονται καθημερινά «πρωτοσέλιδο». Διαθέτουν επτά εξειδικευμένα ερευνητικά κέντρα, συμπεριλαμβανομένου του Ερευνητικού Κέντρου Norah Fry για τις Σπουδές σχετικά με την Αναπηρία. Το Κέντρο Norah Fry είναι ένα κορυφαίο εθνικό κέντρο αριστείας για την εφαρμοσμένη κοινωνική έρευνα και διδασκαλία, κάνοντας θετική διαφορά στη ζωή των ατόμων με αναπηρία. Το κέντρο διερευνά πολιτικές, πρακτικές ή κοινωνικά ζητήματα από τη σκοπιά των ατόμων με αναπηρία, αναγνωρίζοντας και εκτιμώντας τα ανθρώπινα δικαιώματά τους.

2. Τίτλος προγράμματος: MA Inclusion (Autism Children/Adults, Special Educational Needs, Severe Learning Disabilities/Profound and Multiple Learning Disabilities, Social, Emotional and Behavioural Difficulties)

Πανεπιστήμιο: University of Birmingham

Είδος προγράμματος: Master of Arts

Κράτος – Γλώσσα διδασκαλίας: United Kingdom – English

3. Τίτλος προγράμματος: MA Education (Inclusion and Disability)

Πανεπιστήμιο: University of Birmingham

Είδος προγράμματος: Master of Arts

Κράτος – Γλώσσα διδασκαλίας: United Kingdom – English

4. Τίτλος προγράμματος: Sensory programme (Deaf Education, Multisensory Impairment (Deafblindness), Visual Impairments)

Πανεπιστήμιο: University of Birmingham

Είδος προγράμματος: Master of Arts

Κράτος – Γλώσσα διδασκαλίας: United Kingdom – English

5. Τίτλος προγράμματος: Disability and Social and Labor Integration

Πανεπιστήμιο: European Institute Campus Stellae

Είδος προγράμματος: Master degree

Κράτος – Γλώσσα διδασκαλίας: Spain – Spanish

6. Τίτλος προγράμματος: MA Education (National Award for Special Educational Needs Co-ordination)

Πανεπιστήμιο: University of Bedfordshire

Είδος προγράμματος: Master degree

Κράτος – Γλώσσα διδασκαλίας: United Kingdom – English

7. Τίτλος προγράμματος: Disability and Social Policy

Πανεπιστήμιο: University of Leeds

Είδος προγράμματος: Master degree

Κράτος – Γλώσσα διδασκαλίας: United Kingdom – English

8. Τίτλος προγράμματος: MSc in Developmental Disorders

Πανεπιστήμιο: University of Nottingham, Faculty of Science

Είδος προγράμματος: Master of Science

Κράτος – Γλώσσα διδασκαλίας: United Kingdom – English

9. Τίτλος προγράμματος: Master of Science in Interventions in Childhood

Πανεπιστήμιο: Jönköping University

Είδος προγράμματος: Master of Science

Κράτος – Γλώσσα διδασκαλίας: Sweden – English

10. Τίτλος προγράμματος: MSc/PGDip Counselling

Πανεπιστήμιο: Abertay University

Είδος προγράμματος: Master of Science

Κράτος – Γλώσσα διδασκαλίας: Scotland – English

11. Τίτλος προγράμματος: Master's Degree in Early Attention in the Online Educational Context

Πανεπιστήμιο: Universidad Europea

Είδος προγράμματος: Master degree

Κράτος – Γλώσσα διδασκαλίας: Spain – Spanish

12. Τίτλος προγράμματος: MSc Autism Spectrum Disorders

Πανεπιστήμιο: Queen's University Belfast

Είδος προγράμματος: Master of Science

Κράτος – Γλώσσα διδασκαλίας: United Kingdom – English

13. Τίτλος προγράμματος: Intellectual and Developmental Disabilities – MA

Πανεπιστήμιο: University of Kent

Είδος προγράμματος: Master of Arts

Κράτος – Γλώσσα διδασκαλίας: United Kingdom – English

14. Τίτλος προγράμματος: MSc Disability

Πανεπιστήμιο: University College of Dublin

Είδος προγράμματος: Master of Science

Κράτος – Γλώσσα διδασκαλίας: Ireland – English

4.4 Προγράμματα σπουδών σε Πανεπιστημιακά Ιδρύματα στην Αμερική

Προπτυχιακά προγράμματα

1. Τίτλος προγράμματος: Disability Studies

Πανεπιστήμιο: University of California Berkeley

Είδος προγράμματος: Undergraduate Degree

Κράτος – Γλώσσα διδασκαλίας: United States of America – English

2. Τίτλος προγράμματος: Disability Studies

Πανεπιστήμιο: University of California Los Angeles

Είδος προγράμματος: Minor/ Major

Κράτος – Γλώσσα διδασκαλίας: United States of America – English

3. Τίτλος προγράμματος: College of Arts and Sciences – Disability Studies

Πανεπιστήμιο: University of Washington

Είδος προγράμματος: Undergraduate Degree

Κράτος – Γλώσσα διδασκαλίας: United States of America – English

4. Τίτλος προγράμματος: Disability Studies

Πανεπιστήμιο: The Ohio State University

Είδος προγράμματος: Undergraduate Degree

Κράτος – Γλώσσα διδασκαλίας: United States of America – English

Το Πρόγραμμα Σπουδών για την Αναπηρία Πανεπιστημίου της Πολιτείας του Οχάιο, που ιδρύθηκε το 1997, δίνει έμφαση στη διεπιστημονική και διατμηματική δράση στις σπουδές για την αναπηρία. Αντιμετωπίζουν την αναπηρία ως πολιτική, πολιτισμική και κοινωνική διαδικασία, δίνοντας τόσο μεγάλη σημασία στις δομές, τις σχέσεις και τις αναπαραστάσεις, όσο και στα μεμονωμένα σώματα. Εκτιμούν τη συνεργατική έρευνα και μάθηση και κάθε χρόνο τους επισκέπτονται διακεκριμένοι επιστήμονες και ακτιβιστές.

5. Τίτλος προγράμματος: Bachelor In Developmental Disabilities – Pathway To MS.
(Dual Admission)

Πανεπιστήμιο: Nova Southeastern University

Είδος προγράμματος: Bachelor, with Pathway To M.S. (Dual Admission)

Κράτος – Γλώσσα διδασκαλίας: United States of America – English

6. Τίτλος προγράμματος: Center of Disability Studies

Πανεπιστήμιο: University of Delaware

Είδος προγράμματος: Undergraduate Degree

Κράτος – Γλώσσα διδασκαλίας: United States of America – English

Center of Disability Studies: Assistive Technology, K-12 Education, University Education, Adult Transitions, Autism Initiatives, Health & Wellness, Advocacy

7. Τίτλος προγράμματος: Center on Disability Studies

Πανεπιστήμιο: University of Hawai`i at Mānoa

Είδος προγράμματος: Undergraduate Degree

Κράτος – Γλώσσα διδασκαλίας: United States of America – English

8. Τίτλος προγράμματος: Disability and Human Development - BS

Πανεπιστήμιο: University of Illinois

Είδος προγράμματος: Undergraduate Degree

Κράτος – Γλώσσα διδασκαλίας: United States of America – English

Μεταπτυχιακά προγράμματα

1. Τίτλος προγράμματος: Disability Studies

Πανεπιστήμιο: University of California Los Angeles

Είδος προγράμματος: Master Degree

Κράτος – Γλώσσα διδασκαλίας: United States of America – English

2. Τίτλος προγράμματος: Disability Studies

Πανεπιστήμιο: University of California Berkeley

Είδος προγράμματος: Master Degree

Κράτος – Γλώσσα διδασκαλίας: United States of America – English

3. Τίτλος προγράμματος: Disability Studies

Πανεπιστήμιο: The Ohio State University

Είδος προγράμματος: Master Degree

Κράτος – Γλώσσα διδασκαλίας: United States of America – English

4. Τίτλος προγράμματος: Online Master of Education in Foundations in Behavior Analysis

Πανεπιστήμιο: University of Cincinnati Online

Είδος προγράμματος: Online Master

Κράτος – Γλώσσα διδασκαλίας: United States of America – English

5. Τίτλος προγράμματος: Autism (MEd)

Πανεπιστήμιο: University of Missouri

Είδος προγράμματος: Master Degree

Κράτος – Γλώσσα διδασκαλίας: United States of America – English

Αυτό το πτυχίο προετοιμάζει το προσωπικό να εφαρμόζει αποτελεσματικά πρακτικές βασισμένες σε τεκμήρια για τους μαθητές σε όλο το φάσμα των διαταραχών του αυτιστικού φάσματος (ΔΑΦ). Δίνει τη δυνατότητα στους ειδικούς εκπαιδευτικούς να ενσωματώνουν όλους τους τομείς του προγράμματος σπουδών για την αποτελεσματική αξιολόγηση και ανάπτυξη κριτηρίων αναφοράς κοινωνικής ικανότητας για μαθητές με διαταραχές του φάσματος του αυτισμού. Το Τμήμα Ειδικής Αγωγής του Κολλεγίου Παιδαγωγικής παρέχει πρόγραμμα σπουδών και πρακτική άσκηση σε συνεργασία με το Thompson Center for Autism and Neurodevelopmental Disorders (Κέντρο Thompson για τον αυτισμό και τις νευροαναπτυξιακές διαταραχές).

6. Τίτλος προγράμματος: Master's program in Applied Behavior Analysis

Πανεπιστήμιο: Sage Colleges

Είδος προγράμματος: Master Degree

Κράτος – Γλώσσα διδασκαλίας: United States of America – English

7. Τίτλος προγράμματος: Master's degree in Disability

Πανεπιστήμιο: Autonomous University of Manizales (Universidad Autónoma de Manizales UAM)

Είδος προγράμματος: Master degree

Κράτος – Γλώσσα διδασκαλίας: Colombia – Spanish

8. Τίτλος προγράμματος: Master of Arts in Special Education, Autism Spectrum Disorders track

Πανεπιστήμιο: The University of Texas Permian Basin Online

Είδος προγράμματος: Master of Arts

Κράτος – Γλώσσα διδασκαλίας: United States of America – English

9. Τίτλος προγράμματος: Rehabilitation and Regenerative Medicine

Πανεπιστήμιο: Columbia University

Είδος προγράμματος: Master Degree

Κράτος – Γλώσσα διδασκαλίας: United States of America – English

10. Τίτλος προγράμματος: Disability Studies – Department of English and Comparative Literature

Πανεπιστήμιο: Columbia University

Είδος προγράμματος: Master Degree

Κράτος – Γλώσσα διδασκαλίας: United States of America – English

11. Τίτλος προγράμματος: Disability and Human Development - BS

Πανεπιστήμιο: University of Illinois

Είδος προγράμματος: Master Degree

Κράτος – Γλώσσα διδασκαλίας: United States of America – English

4.5 Προγράμματα σπουδών σε Πανεπιστημιακά Ιδρύματα στον Καναδά

Προπτυχιακά προγράμματα

1. Τίτλος προγράμματος: Applied Disability Studies

Πανεπιστήμιο: Brock University

Είδος προγράμματος: Postgraduate certificate degree

Κράτος – Γλώσσα διδασκαλίας: Canada – English

2. Τίτλος προγράμματος: Disability Studies

Πανεπιστήμιο: Carleton University

Είδος προγράμματος: Bachelor degree

Κράτος – Γλώσσα διδασκαλίας: Canada – English

3. Τίτλος προγράμματος: Disability Management

Πανεπιστήμιο: Dalhousie University

Είδος προγράμματος: Undergraduate certificate degree

Κράτος – Γλώσσα διδασκαλίας: Canada – English

4. Τίτλος προγράμματος: Disabilities Studies

Πανεπιστήμιο: University of Windsor

Είδος προγράμματος: Bachelor degree

Κράτος – Γλώσσα διδασκαλίας: Canada – English

5. Τίτλος προγράμματος: Disabilities Studies And Psychology

Πανεπιστήμιο: University of Windsor

Είδος προγράμματος: Bachelor degree

Κράτος – Γλώσσα διδασκαλίας: Canada – English

6. Τίτλος προγράμματος: Social Work And Disabilities Studies

Πανεπιστήμιο: University of Windsor

Είδος προγράμματος: Bachelor degree

Κράτος – Γλώσσα διδασκαλίας: Canada – English

7. Τίτλος προγράμματος: Disability Studies

Πανεπιστήμιο: King's University College

Είδος προγράμματος: Bachelor degree

Κράτος – Γλώσσα διδασκαλίας: Canada – English

8. Τίτλος προγράμματος: Intellectual Disability Studies

Πανεπιστήμιο: St. Francis Xavier University

Είδος προγράμματος: Undergraduate certificate degree

Κράτος – Γλώσσα διδασκαλίας: Canada – English

9. Τίτλος προγράμματος: Disability Studies

Πανεπιστήμιο: Toronto Metropolitan University

Είδος προγράμματος: Bachelor degree

Κράτος – Γλώσσα διδασκαλίας: Canada – English

10. Τίτλος προγράμματος: Disability And Physical Activity

Πανεπιστήμιο: Queen's University

Είδος προγράμματος: Undergraduate certificate degree

Κράτος – Γλώσσα διδασκαλίας: Canada – English

11. Τίτλος προγράμματος: Disability Studies

Πανεπιστήμιο: University of Winnipeg

Είδος προγράμματος: Bachelor degree

Κράτος – Γλώσσα διδασκαλίας: Canada – English

12. Τίτλος προγράμματος: Disability Studies

Πανεπιστήμιο: Redeemer University

Είδος προγράμματος: Bachelor degree

Κράτος – Γλώσσα διδασκαλίας: Canada – English

Μεταπτυχιακά προγράμματα

1. Τίτλος προγράμματος: Applied Disability Studies (MADS)

Πανεπιστήμιο: Brock University

Είδος προγράμματος: Master degree

Κράτος – Γλώσσα διδασκαλίας: Canada – English

2. Τίτλος προγράμματος: Critical Disability Studies

Πανεπιστήμιο: York University

Είδος προγράμματος: Master degree

Κράτος – Γλώσσα διδασκαλίας: Canada – English

3. Τίτλος προγράμματος: Disability And Community Studies

Πανεπιστήμιο: University of Calgary

Είδος προγράμματος: Master degree

Κράτος – Γλώσσα διδασκαλίας: Canada – English

4. Τίτλος προγράμματος: Rehabilitation Science

Πανεπιστήμιο: Queen's University

Είδος προγράμματος: Master degree

Κράτος – Γλώσσα διδασκαλίας: Canada – English

5. Τίτλος προγράμματος: Disability Management

Πανεπιστήμιο: University of Northern British Columbia

Είδος προγράμματος: Master degree

Κράτος – Γλώσσα διδασκαλίας: Canada – English

4.6 Συγκριτικά πλεονεκτήματα των πανεπιστημιακών προγραμμάτων διαχείριση υπηρεσιών ΑΜΕΑ

Αρχικά να αναφερθεί πως η πλειονότητα των προγραμμάτων που αναφέρθηκαν παραπάνω, είτε πρόκειται για προπτυχιακά είτε για μεταπτυχιακά προγράμματα, αποδίδει τίτλο σπουδών στους σπουδαστές «Σπουδές στην Αναπηρία – Disability Studies» πράγμα που σημαίνει πως αποκτούν γνώσεις γενικές επάνω στην αναπηρία χωρίς περεταίρω εξειδίκευση. Τέτοια προγράμματα είναι τα εξής:

- MSc Disability University College of Dublin (Ireland),
- Disability Studies στα Πανεπιστήμια: της California Berkeley, στο University of California Los Angeles, στο University of Washington, στο Ohio State University, και στο University of Delaware, (Αμερική)

- Disability Studies MA στο University of California Los Angeles, στο University of California Berkeley και στο Ohio State University, (Αμερική)
- Disability Studies στο Carleton University of Windsor, στο King's University College, στο Toronto Metropolitan University, στο University of Winnipeg, και στο Redeemer University, (Καναδάς)

Στην περιγραφή των εν λόγω προγραμμάτων σπουδών διδάσκονται μαθήματα όπως Εισαγωγή στην αναπηρία, Λογοτεχνία και Αναπηρία, Ανθρωπολογία, Πολεοδομικός και Περιφερειακός Σχεδιασμός, ως υποχρεωτικά, αλλά είναι διαθέσιμα και μαθήματα επιλογής όπως Γυναίκες και Αναπηρία, Αναπτυξιακή Ψυχοπαθολογία, Αστική και κοινοτική υγεία, Οικονομικά της Υγείας, Γλώσσα, φυλή και εξουσία στην εκπαίδευση, Εθνοτική και πολιτισμική ποικιλομορφία στην κατάσταση της υγείας, Εισαγωγή στην κοινοτική υγεία και την ανθρώπινη ανάπτυξη κ.ά.

Αναφορικά με τα προγράμματα που αφορούν το φάσμα του αυτισμού, στην παρούσα εργασία αναφέρονται τα εξής: Autism (MEd) University of Missouri, MSc Autism Spectrum Disorders Queen's University Belfast, και MA in Special Education, Autism Spectrum Disorders track The University of Texas Permian Basin Online.

Τα προγράμματα σπουδών των οποίων διαμορφώνονται ως εξής:

Ως υποχρεωτικά μαθήματα: Αυτισμός, Διασταύρωση – Κατηγοριοποίηση, Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση σε Πρώιμη παιδική ηλικία, Μαθησιακές Διαταραχές, Διαταραχές Συμπεριφοράς, και κάποια από τα μαθήματα επιλογής: Διαχείριση Συμπεριφοράς, Μικρά παιδιά με αυτισμό, Εισαγωγή στην Εφαρμοσμένη Στατιστική, Μαθητές με υψηλά λειτουργικό αυτισμό, Εκτίμηση και Αξιολόγηση στην Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση, κ.ά.

Επιπλέον, σε πολλά Πανεπιστημιακά Ιδρύματα λειτουργούν *Ερευνητικά Κέντρα* που εξειδικεύονται στον αντίστοιχο τομέα ενδιαφέροντος του κάθε τμήματος. Μερικά από αυτά είναι τα παρακάτω:

- Thompson Center for Autism & Neurodevelopment University of Missouri που έχει ως στόχο την υποστήριξη της ζωής των ατόμων και των οικογενειών τους που πλήττονται από αυτισμό και άλλες νευροαναπτυξιακές διαγνώσεις μέσω προγραμμάτων παγκόσμιας κλάσης που ενσωματώνουν την έρευνα, την παροχή κλινικών υπηρεσιών, την εκπαίδευση και τη δημόσια πολιτική.
- Centre for Disability Research (CeDR) Lancaster University, που πρόκειται για έναν εξειδικευμένο ερευνητικό όμιλος που προωθεί και διεξάγει υψηλής ποιότητας

διεπιστημονική έρευνα και διδασκαλία με γνώμονα την έρευνα σχετικά με την αναπηρία και τον αναπηρισμό.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον εμφανίζουν Πανεπιστημιακά Προγράμματα της Ευρώπης που προσεγγίζουν θέματα αναπηρίας από εκπαιδευτική σκοπιά, όπως τα εξής:

- Deaf Studies and Special Educational Needs, Disability and Inclusion Studies του Πανεπιστημίου Wolverhampton
- Sensory Programme του Πανεπιστημίου του Birmingham
- Master of Science in Interventions in Childhood του Πανεπιστημίου Jönköping της Σουηδίας
- Master's Degree in Early Attention in the Online Educational Context του Πανεπιστημίου Universidad Europea της Ισπανίας
- MA Education University of Birmingham

Στις περιπτώσεις που μελετώνται στην παρούσα εργασία, εντοπίστηκαν μόνο δύο προγράμματα σπουδών με τίτλο «*Disability Management*» τα οποία βρίσκονται ψηλά στις αξιολογήσεις, και είναι αυτά των Πανεπιστημίων Dalhousie και University of Northern British Columbia στον Καναδά. Το πρόγραμμα σπουδών τους περιλαμβάνει μαθήματα όπως: Εισαγωγή στην αναπηρία και τη διαχείριση της αναπηρίας, Διαχείριση περιπτώσεων και επιστροφή στην εργασία, Κατανόηση της σχέσης μεταξύ υγείας και εργασίας, Επικοινωνία και επαγγελματικές σχέσεις στη διαχείριση της αναπηρίας.

Όπως αναδείχθηκαν από την παρούσα έρευνα, προγράμματα σπουδών με θέμα τη διοίκηση ή διαχείριση υπηρεσιών ΑμεΑ είναι μεν διαθέσιμα, αλλά κανένα εξ αυτών δεν αφορά ειδικά τον αθλητισμό και τις αθλητικές δραστηριότητες που αφορούν την αναπηρία. Μοναδικό Πανεπιστημιακό Πρόγραμμα που προσιδιάζει στο Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών για το οποίο εκπονείται η παρούσα εργασία (MSc in Sport Management and Organization of sport activities for people with disabilities – University of Peloponnese) αποτελεί το πρόγραμμα του Πανεπιστημίου Queen's του Καναδά, με διακριτό τίτλο Disability and Physical Activity. Βάσει του περιγράμματος σπουδών του προγράμματος αυτού παρατηρείται ότι τα υποχρεωτικά μαθήματα αφορούν θέματα σωματικής υγείας και άσκησης και είναι τα εξής: Προγραμματισμός σωματικής υγείας και άσκησης, Φυσική δραστηριότητα, φυσική κατάσταση και υγεία, Θεμέλια για την κατανόηση της αναπηρίας: Μια προοπτική της υγείας, Κοινωνική

πρακτική άσκηση στην αναπηρία και τη σωματική δραστηριότητα, Προχωρημένη τοποθέτηση στην αναπηρία και τη σωματική δραστηριότητα, ενώ στα μαθήματα επιλογής συγκαταλέγονται τα εξής: Θεωρία και πρακτική της αλλαγής της συμπεριφοράς υγείας, Σπουδές για την αναπηρία: ΑμεΑ: Ζητήματα, έρευνα και πολιτική, Κοινωνική αποκατάσταση, Παγκόσμιες μελέτες κοινωνικής ένταξης, κοινωνικής συμμετοχής και ψυχικής υγείας, Υγής γήρανση, Παγκόσμιος αθλητισμός και αναπηρία. Η διάρθρωση του προγράμματος σπουδών του Πανεπιστημιακού αυτού προγράμματος εστιάζει ειδικά στην εφαρμογή της αθλητικής δραστηριότητας και όχι στην οργάνωση και διαχείριση των αθλητικών δραστηριοτήτων αυτών. Αναδεικνύεται έτσι η μοναδικότητα του προγράμματος σπουδών για το οποίο εκπονείται η παρούσα εργασία, καθώς και η αξία του τίτλου σπουδών, για την απορρόφηση των αποφοίτων στην αγορά εργασίας παγκοσμίως.

5. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Το σημαντικότερο συμπέρασμα που μπορεί να εξαχθεί μετά από την εκτενή και πολυπαραγοντική μελέτη περιπτώσεων όπως αναλύθηκαν στην παρούσα εργασία, αποτελεί το γεγονός πως οι προηγμένες χώρες του δυτικού κόσμου σε Βόρεια Αμερική (ΗΠΑ – Καναδάς) και Ευρώπη (Σκανδιναβικές Χώρες και χώρες Ευρωπαϊκής Ένωσης), φαίνεται να έχουν ενστερνιστεί το κοινωνικό μοντέλο της αναπηρίας, και γίνεται προσπάθεια για την εξασφάλιση των δικαιωμάτων των ΑμεΑ. Για την παροχή ουσιωδών υπηρεσιών υψηλής ποιότητας απαιτείται αρχικά κατανόηση της αναπηρίας, η οποία ως έννοια ξεδιπλώνεται σε ένα ευρύ φάσμα διαφορετικών επιστημονικών κλάδων. Αφού γίνει το πρώτο βήμα της κατανόησης της αναπηρίας, το επόμενο στάδιο αφορά την εξειδίκευση του ανθρώπινου δυναμικού για να μπορέσει να ανταποκριθεί στον καίριο ρόλο που καλείται να διαδραματίσει στη ζωή ενός ατόμου με αναπηρία. Αναγκαία και ικανή συνθήκη για την υλοποίηση όλων των παραπάνω είναι η ύπαρξη απαραίτητων Πανεπιστημιακών Προγραμμάτων μέσα από τα οποία οι σπουδαστές αποκτούν τις απαραίτητες γνώσεις και δεξιότητες ώστε να ανταποδώσουν μέσω της εργασίας τους στο ευπαθές κοινωνικό σύνολο που είναι τα άτομα με αναπηρία. Το παράδειγμα αυτό δίνουν οι χώρες που αναφέρθηκαν παραπάνω με την πληθώρα προσφοράς εξαιρετικών προγραμμάτων για τη διαχείριση υπηρεσιών ΑμεΑ. Αντιδιαμετρικά, φανερό αντιπαράδειγμα αποτελούν χώρες της Ασίας, (πχ. Κίνα) που τα αποτελέσματα είναι το λιγότερο αποκαρδιωτικά λαμβάνοντας υπόψιν όχι μόνο τα ελάχιστα προγράμματα εξειδίκευσης που αφορούν την αναπηρία, αλλά και τις αντιλήψεις των πολιτών σχετικά με τα άτομα με αναπηρία.

Εν συνεχεία, παρατηρήθηκε πως πλέον έχουν αρχίσει προσφέρονται νέα προγράμματα σπουδών που μελετούν την αναπηρία υπό νέο πρίσμα όπως αυτό της θεολογίας και της πνευματικότητας. Αυτό είναι ένα δείγμα πως η κοινωνία εξελίσσεται και η εκπαιδευτική κοινότητα προσπαθεί να ενημερώσει τους σπουδαστές και εν δυνάμει επαγγελματίες του χώρου ώστε να μπορούν να προσφέρουν νέες διεξόδους και να δώσουν απαντήσεις σε βαθύτερα ερωτήματα ενός ατόμου με αναπηρία, ικανοποιώντας τις πνευματικές του αναζητήσεις. Ένα τέτοιο πρόγραμμα αποτελεί το Theology and Disability του Πανεπιστημίου του Aberdeen στην Ευρώπη.

Τέλος, έκπληξη προκαλεί το γεγονός πως ευρείας φήμης Πανεπιστημιακά Ιδρύματα δε διαθέτουν Πανεπιστημιακά Προγράμματα σε σχέση με την αναπηρία. Από

την έρευνα που διεξήχθη, παρατηρήθηκε πως το Πανεπιστήμιο του Harvard είναι ένα από αυτά. Παρόλα αυτά, στη νομική σχολή του Πανεπιστημίου λειτουργεί ένα πρόγραμμα με θέμα την αναπηρία: το Harvard Law School Project on Disability (HPOD), μέσα από το οποίο επιδιώκεται από τη μάθηση του συγκριτικού και διεθνούς δικαίου, να προωθήσει την κατανόηση του δικαίου, της πολιτικής και της εκπαίδευσης για την αναπηρία σε όλο τον κόσμο. Στην πράξη μέσα από το πρότζεκτ αυτό, συνεργάζεται με άτομα με αναπηρία όταν αυτά καλούνται να υπερασπιστούν τον εαυτό τους παρέχοντάς τους εκπαίδευση σε θέματα συνηγορίας, ενδυναμώνει τους γονείς παιδιών με αναπηρία να υποστηρίζουν και να συνηγορούν υπέρ των παιδιών τους, και στηρίζει τους συνήγορους τους.

Σε επιστημονικό επίπεδο, δρα ενεργά σε καινοτόμες επιστημονικές εργασίες σχετικά με το δίκαιο της αναπηρίας διεθνώς και προωθεί τη διδασκαλία του δικαίου της αναπηρίας σε κορυφαία ακαδημαϊκά ιδρύματα σε όλο τον κόσμο. Η δράση του πρότζεκτ δεν περιορίζεται εκεί, αφού δρα και ενημερωτικά σχετικά με την ανάπτυξη πρωτοποριακών πολιτικών και νομοθετικών ρυθμίσεων με την ανταλλαγή της έρευνας και της εμπειρίας των συμμετεχόντων, και προσπαθεί μέσα να προωθήσει την πλήρη ένταξη των ΑμεΑ στο σχολείο, στην εργασία και σε όλα τα άλλα μέρη της κοινωνίας.

Επίσης, το 2019 ξεκίνησε τη λειτουργία του το Κέντρο Έρευνας για τον Αυτισμό Hock E. Tan και K. Lisa Yang στο Πανεπιστήμιο του Χάρβαρντ, με στόχο την καλύτερη κατανόηση της νευροβιολογικής βάσης της διαταραχής του φάσματος του αυτισμού (ΔΑΦ). Επικεφαλής του είναι ο Michael E. Greenberg, πρόεδρος του Τμήματος Νευροβιολογίας της Ιατρικής Σχολής του Χάρβαρντ και συνδιευθυντής της Πρωτοβουλίας του Χάρβαρντ για την Επιστήμη του Εγκεφάλου, και το κέντρο συνεργάζεται με το αντίστοιχο Κέντρο Έρευνας για τον Αυτισμό Hock E. Tan και K. Lisa Yang στο MIT.

Ανακεφαλαιώνοντας, η μελέτη αυτή περιπτώσεων, δίνει ενθαρρυντικά μηνύματα στα άτομα με αναπηρία και τις οικογένειές τους, πως τα άτομα με αναπηρία δεν είναι πλέον «αόρατα» και πως γίνονται διαρκώς προσπάθειες για την αναβάθμιση της ποιότητας της ζωής τους και την εξασφάλιση των δικαιωμάτων τους.

Παρά ταύτα, οι ελάχιστες παρόμοιες έρευνες που έχουν συνταχθεί, εμφανίζουν ένα κενό στη βιβλιογραφία, για την κάλυψη του οποίου προτείνεται περεταίρω έρευνα.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- ADA national network, *The Americans with Disabilities Act (ADA)*, Ηλεκτρονική Έκδοση, Ημερομηνία Ανάκτησης 22/7/2023 <<https://adata.org/learn-about-ada>>
- Barnes, C. & Mercer, G., 2003, *Disability*, Cambridge: The Polity Press.
- Barnes, C., Barton, L., Oliver, M., 2004, *Obituary Paul Abberley: An appreciation*. *Disability & Society*, 19(6), 563–567.
<<https://doi.org/10.1080/0968759042000280983>>
- Bassegy M., 1999, *Case study research in educational settings*, Open University press, Buckingham.
- Census Bureau, 2003, *Disability Status: 2019 - Census 20002019 Brief* (Report). US Census Bureau. March 2003.
- Cushing P., Smith T., 2009, *Multinational Review of English Language Disability Studies Degrees and Courses / Table 2: Schools with Disability Studies Degrees*, *Disability Studies Quarterly (DSQ) Journal*, Vol. 29 No. 3 (2009) Ηλεκτρονική Έκδοση, Ημερομηνία Ανάκτησης 10/8/2023, <<https://dsq-sds.org/index.php/dsq/article/view/963/1147>>
- Disability Rights UK, *The Equality Act and Disabled people*, Ηλεκτρονική Έκδοση, Ημερομηνία Ανάκτησης 10/8/2023,
<<https://www.disabilityrightsuk.org/resources/equality-act-and-disabled-people>>
- Erudera – Your path to education, 2023, *Best Study Programs in Disability Studies in the world*, Εκπαιδευτικός Σύμβουλος, 2023, Ηλεκτρονική Έκδοση, Ημερομηνία Ανάκτησης 10/8/2023 <<https://erudera.com/study-programs/disability-studies/>>
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2021, *Δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία 2021-2030*, Επίσημος Ιστότοπος Ευρωπαϊκής Ένωσης, Ημερομηνία Ανάκτησης 10/8/2023, <https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/el/qanda_21_813>

- Hock E. Tan and K. Lisa Yang, 2019, *The Hock E. Tan and K. Lisa Yang Center for Autism Research at Harvard University*, Harvard University, Cambridge, Ηλεκτρονική Έκδοση, Ημερομηνία Ανάκτησης 12//2023
<<https://www.tanyangautismcenter.hms.harvard.edu/>>
- Hughes, Bill & Paterson, Kevin, 1997. *The Social Model of Disability and the Disappearing Body: Towards a Sociology of Impairment*. Disability & Society - DISABIL SOC. 12. 325-340. 10.1080/09687599727209.
- Jhansi Rani, 2023, *Education System in the USA 2024: Top Universities & Grading Scale*, Leap Scholar, Ηλεκτρονική Έκδοση, Ημερομηνία Ανάκτησης 27/10/2023, <<https://leapscholar.com/blog/education-system-in-the-usa-understanding-the-schooling-system-in-the-usa/>>
- Keystone Education Group, 2023, *11 Master Programs in Disability Studies 2023*, Ηλεκτρονική Έκδοση, Ημερομηνία Ανάκτησης 10/8/2023
<<https://www.masterstudies.com/masters-degree/disability-studies>>
- Μαργόπουλος, Γ., 2014, *Η μελέτη περίπτωσης ως ερευνητική στρατηγική στην αξιολόγηση προγραμμάτων: θεωρητικοί προβληματισμοί*. Το βήμα των κοινωνικών επιστημών, 16(64).
- N/4488, 2017, «Συνταξιοδοτικές ρυθμίσεις Δημοσίου και λοιπές ασφαλιστικές διατάξεις, ενίσχυση της προστασίας των εργαζομένων, δικαιώματα ατόμων με αναπηρίες και άλλες διατάξεις.» Αιτιολογική Έκθεση ν. 4488/2017, σ. 2.
- Oliver, M., 1990. *Disability Definitions: the Politics of Meaning*. In: *The Politics of Disablement*. Critical Texts in Social Work and the Welfare State. Palgrave, London. https://doi.org/10.1007/978-1-349-20895-1_1
- Oliver, M. 2009a, *Αναπηρία και Πολιτική*, επιμέλεια Καραγιάννη Γ., Αθήνα, Εκδόσεις Επίκεντρο
- Oliver, M. 2009b, *Understanding Disability: From Theory to Practice*. New York: Palgrave Macmillan
- OneApply by Gyanberry, 2022, *Top Universities for Disability Studies in 2022-2023*, Εκπαιδευτικός Σύμβουλος, Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα, 2022, Ηλεκτρονική Έκδοση, Ημερομηνία Ανάκτησης 10/8/2023 <<https://gyanberry.com/blog/top-universities-for-disability-studies-in-2022-2023/>>

- QS Quacquarelli Symonds, *QS World University Rankings*, Ηλεκτρονική Έκδοση, Ημερομηνία Ανάκτησης 10/8/23, <<https://www.qs.com/rankings-performance/>>
- Shakespeare, T., 2006, *Disability Rights and Wrongs*, London, Routledge Publications
- Shaw I., 1999, *Qualitative evaluation*, Sage, London.
- Stenhouse L., 1979, *Case Study in Comparative Education: particularity and generalisation*, Comparative Education, 15:1, 5-10, <<https://doi.org/10.1080/0305006790150102>>
- Study in the USA, 2023, *Study Disability Services Management in The USA*, Ηλεκτρονική Έκδοση, Ημερομηνία Ανάκτησης 10/8/2023 <<https://www.studyusa.com/en/field-of-study/591/disability-services-management>>
- Stufflebeam D., 2001, *Evaluation Models*, Jossey-Bass, San Francisco.
- Thomas D., Woods H., 2008, *Working With People with Learning Disabilities - Theory and Practice*, Μετάφραση Λυμπεροπούλου Χ., Εκδόσεις ΤΟΠΟΣ
- U.S. News & World Report, *U.S. News Best Colleges, Best Special Education Programs*, Ηλεκτρονική Έκδοση, Ημερομηνία Ανάκτησης 10/8/2023 <<https://www.usnews.com/best-graduate-schools/top-education-schools/special-needs-education-rankings>>
- Yin, R., 2009, *Case Study Research: Design and Methods*, Sage Publications, California
- Zheng, Q., Tian, Q., Hao, C. et al., 2016, «*Comparison of attitudes toward disability and people with disability among caregivers, the public, and people with disability: findings from a cross-sectional survey*». *BMC Public Health* **16**, 1024 (2016). <<https://doi.org/10.1186/s12889-016-3670-0>>

Επίσημοι Ιστότοποι Πανεπιστημιακών Ιδρυμάτων

Ευρώπη

University of Bristol: <https://www.bristol.ac.uk/>

University of Birmingham: <https://www.birmingham.ac.uk>

European Institute Campus Stellae: <https://campus-stellae.com/>

University of Bedfordshire: <https://www.beds.ac.uk/>

University of Leeds: <https://www.leeds.ac.uk/>
University of Nottingham: <https://www.nottingham.ac.uk/>
University of Kent: <https://www.kent.ac.uk/>
University College of Dublin: <https://www.ucd.ie/>
Jönköping University: <https://ju.se/en>
Abertay University: <https://www.abertay.ac.uk/>
Queen's University Belfast: <https://www.qub.ac.uk/>
Universidad Europea: <https://universidadeuropea.com/en/>

HIIA

Columbia University: <https://www.columbia.edu/>
Harvard University: <https://www.harvard.edu/>
University of Illinois: <https://illinois.edu/>
University of California Los Angeles: <https://www.ucla.edu/>
University of California Berkeley: <https://www.berkeley.edu/>
The Ohio State University: <https://www.osu.edu/>
University of Missouri: <https://missouri.edu/>
Sage Colleges: <https://www.sage.edu/>
University of Cincinnati: <https://www.uc.edu/>
The University of Texas Permian Basin: <https://www.utpb.edu/>
University of Hawai'i at Mānoa: <https://manoa.hawaii.edu/>
Yale University: <https://www.yale.edu/>
Boston College: <https://www.bc.edu/>
Williams College: <https://www.williams.edu/>
Massachusetts Institute of Technology (MIT): <https://www.mit.edu/>
Stanford University: <https://www.stanford.edu/>
Caltech: <https://www.caltech.edu/>
Princeton University: <https://www.princeton.edu/>
Duke University: <https://duke.edu/>
Miami Dade College: <https://www.mdc.edu/>
Community College of Philadelphia: <https://www.ccp.edu/>

City College of San Francisco: <https://www.ccsf.edu/>

Λατινική Αμερική

Autonomous University of Manizales: <https://www.autonoma.edu.co/>

Καναδάς

Brock University: <https://brocku.ca/>

Carleton University: <https://carleton.ca/>

Dalhousie University: <https://www.dal.ca/>

University of Windsor: <https://www.uwindsor.ca/>

King's University College: <https://www.kings.uwo.ca/>

St. Francis Xavier University: <https://www.stfx.ca/>

Toronto Metropolitan University: <https://www.torontomu.ca/>

University of Winnipeg: <https://www.uwinnipeg.ca/>

Redeemer University: <https://www.redeemer.ca/>

Queen's University: <https://www.queensu.ca/>

York University: <https://www.yorku.ca/>

University of Calgary: <https://www.ucalgary.ca/>

University of Northern British Columbia: <https://www.unbc.ca/>